

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Framtidstro i förorten

En studie om hur ungdomars levnadsförhållanden påverkar deras sätt att tänka om framtiden

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare

Louisa Jonasson

Lajla Svensson

Handledare

Anna Nelson

Abstract

Titel Framtidstro i förorten; En studie om hur ungdomars levnadsförhållanden påverkar deras sätt att tänka om framtiden
Författare Louisa Jonasson och Lajla Svensson
Nyckelord Ungdomar, familjeförhållanden, klass och etnicitet

Vårt syfte med studien är att ta reda på hur ungdomar, 16-20 år, i Lärjedalen ser på sin framtid med fokus på arbetsliv samt hur deras nuvarande situation kan påverka deras sätt att tänka kring detta. Vidare är våra frågeställningar 1) Hur ser ungdomarnas nuvarande situation ut, utifrån deras familjeförhållanden, klass och etnicitet? 2) Hur tänker ungdomarna kring sin framtid vad gäller arbetsliv? 3) På vilket sätt samverkar ungdomarnas familjeförhållanden, klass och etnicitet med varandra? 4) Hur kan ungdomarnas nuvarande situation påverka deras tankar om framtiden?

Vi har i vår studie använt oss av kvalitativ forskningsmetod med en abduktiv strategi och vi har valt att göra fem stycken semistrukturerade intervjuer med tre killar och två tjejer, alla med annan etnisk bakgrund än svensk. Vidare har vi tematiserat resultatet enligt; familjeförhållanden, klass och etnicitet under kategorierna nuvarande situation och tankar om framtiden. Vi har analyserat resultatet utifrån systemteori, Bourdieus klasstänkande och strukturell diskriminering. Vidare har vi tittat på materialet utifrån ett intersektionellt perspektiv både inom de olika temana samt hur dessa samverkar. Till sist har vi analyserat hur ungdomarnas nuvarande situation kan tänkas påverka deras tankar om framtiden.

De ungdomar vi har intervjuat har alla liknande familjeförhållanden, något som har betydelse för ungdomarnas ekonomiska, sociala och kulturella kapital. Vi har sett i vår studie att de kapital som ungdomarna har är sådana som inte är högt värderade av samhället. Detta kan i sin tur leda till lägre symboliskt kapital i form av status och maktförlust, vilket ökar risken att utsättas för olika former av diskriminering. De flesta av ungdomarna tar stort ansvar hemma, ofta på grund av att de är det äldsta hemmaboende syskonet men också ibland på grund av att fadern, av olika anledningar, inte längre bor tillsammans med familjen. Detta är något som kan leda till en rollkonflikt hos ungdomen som nu måste balansera mellan två stora och viktiga roller i familjen. Ungdomarna har troligtvis blivit utsatta för både strukturell, institutionell och individuell diskriminering på grund av vilken etnisk bakgrund de har, men vi tänker oss att även klasstillhörighet är något som spelar in när det gäller på vilket/vilka sätt man diskrimineras samt i vilken utsträckning

€

När det gäller hur ungdomarna tänker om sin framtid så har vi funnit att mycket i deras nuvarande situation påverkar detta i stor utsträckning både när det gäller familjeförhållanden, klassbakgrund och etnicitet. Det som alla ungdomar beskriver är de att de vill ha ett "normalt" liv med en lagom stor inkomst som räcker till att försörja familjen utan något överflöd av pengar. Vilket vi vidare tänker kan bero på att de själva i många fall är uppvuxna med knappa ekonomiska förhållanden med föräldrar som antingen studerar eller är arbetslösa med a-kassa eller försörjningsstöd.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund	1
3 Syfte.....	2
3.1 Frågeställningar.....	2
3.2 Begreppsdefinitioner	3
3.3 Avgränsningar	3
4 Metod.....	4
4.1 Val av metod	4
4.2 Urval.....	5
4.3 Förförståelse och etik	6
4.4 Förfarande vid intervju.....	8
4.5 Kategorisering av material	10
4.6 Förfarande vid analys	10
4.7 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	10
4.8 Bortfall	12
5 Teoretiska perspektiv.....	13
5.1 Intersektionalitet.....	14
5.2 Systemteoretiskt perspektiv	14
5.3 Bourdieus klasstänkande	16
5.4 Strukturell diskriminering	18
6 Tidigare forskning	20
7 Resultat och analys	24
7.1 Nuvarande situation	24
7.1.1 Familjeförhållanden	24
7.1.2 Klass.....	27
7.1.3 Etnicitet	30
7.2 Tankar om framtiden.....	33
7.2.1 Familjeförhållanden	33
7.2.2 Klass.....	34
7.2.3 Etnicitet	37
7.3 Intersektionell analys	38
7.4 Hur nuvarande situation kan påverka tankar om framtiden	39
8 Slutdiskussion.....	41
9 Referenser.....	43
10 Bilagor	45

1 Inledning

Det talas mycket om ungdomar i segregerade förorter idag. Det talas om hur de har det, hur de betar sig, deras attityder och om att diskrimineringen alltid är nära. Det talas också om deras möjligheter och förutsättningar i livet vad gäller exempelvis arbets- och bostadsmarknaden. Detta är något som fångat vår uppmärksamhet under längre tid. Våra funderingar har kretsat kring hur dessa diskussioner i samhället påverkar dessa ungdomar både här och nu men också på längre sikt. I och med att vi båda också går på Socionomprogrammet och där har fått läsa en hel del kring hur olika förhållanden kan påverka människor, har vårt intresse tilltagit. Även den praktikplats en av oss har varit på, där möten med ungdomar från utsatta områden ägt rum, har inspirerat oss till denna studie. Vi vill därmed undersöka på vilket sätt ungdomars levnadsförhållanden kan påverka deras framtidstro. Vi vill också lägga stort fokus på hur olika faktorer i ungdomarnas levnadsförhållanden kan samverka.

2 Bakgrund

"Detta "nya" Sverige har bland annat konstituerats av en omvälvande ekonomisk och social omstrukturering, flyktinginvandring samt segregation och skiktning i människors levnadsvillkor" (Hammarén, 2008, s.37) så beskriver Nils Hammarén den utveckling som skett i Sverige under de senaste decennierna och använder sig vidare mycket av Ove Sernhedes resonemang om förorter ifrån dennes bok *Alien Nation is My Nation* (2002). Han pekar vidare på vad konsekvenserna av detta har blivit och menar att det lett till ett samhälle som blivit mer internationellt influerat där fler ungdomar med olika bakgrund möts och att detta i sin tur lett till mer intensiv forskning i ämnen som berör kulturell tillhörighet och liknande teman.

I och med denna skiktning hör man ofta i dag beskrivningar av områden med mycket låg inkomstnivå och så vidare samt att det i dessa områden nästan bara bor "invandrare". Dessa områden benämns ofta som "utsatta" och begreppen utanförskap och stigmatisering har blivit vanliga. Här pekar man på utanförskap och svårigheter att bland annat ta sig in på och avancera på arbets-, utbildnings- och bostadsmarknaden (Hammarén, 2008).

Faktiska förhållanden och siffror är dock troligtvis inte det enda som påverkar de människor som bor i dessa "utsatta" stadsdelar. Hur de ser på sig själva och sina förhållanden och hur de hanterar den bild andra har av dem och deras bostadsområde är

även sådant som lär påverka dessa människor (Hammarén, 2008) och något som vi tänkt titta på.

I Göteborg, där även vår studie genomförs liksom Hammaréns genomfördes, finns denna typ av områden samtidigt som bilden av motsatta områden finns (Hammarén, 2008). Detta har vi även funnit när vi tittat på statistik över Göteborg och dess stadsdelar (Göteborgsbladet 2007). För att visa på ett exempel har vi gjort en jämförelse mellan vår studies stadsdel, Lärjedalen, och stadsdelen Askim, som ses som en "rikare" stadsdel.

Denna jämförelse har vi gjort med fokus på statistik gällande bostäder, andel utländska och svenska medborgare födda utomlands, öppet arbetslösa, inkomster samt antalet socialbidragstagare i stadsdelarna. Askim är en stadsdel som är känd för att ha många invånare med höga inkomster och låg arbetslöshet. Vidare har stadsdelen få invånare med utländsk bakgrund vilket då blir en intressant kontrast till Lärjedalen som är känd för det motsatta.

Vad gäller antalet invånare med utländsk bakgrund så har 47,1 % av Lärjedalens invånare utländsk bakgrund medan Askims invånare till 6,3 % har utländsk bakgrund. När det gäller boendesituation så har 62,6 % av invånarna i Lärjedalen tre rum och kök eller mindre medan 70,2 % av invånarna i Askim har fyra rum och kök eller större. Inkomstnivån för invånarna i de båda stadsdelarna är mycket olika. I Lärjedalen tjänar 51,6 % från 0 till 159 000 kr per år, medan 74,7 % av invånarna i Askim tjänar från 160 000 till 360 000 eller mer per år. Vidare är andelen öppet arbetslösa betydligt högre i Lärjedalen, 6,8 %, mot Askims 2,3 %. Det är med detta i tanken inte svårt att förstå att andelen socialbidragstagare är markant högre i Lärjedalen, 28,8 %, än i Askim, 1,9 % (Göteborgsbladet 2007).

3 Syfte

Vårt syfte med studien är att ta reda på hur ungdomar, 16-20 år, i Lärjedalen ser på sin framtid med fokus på arbetsliv samt hur deras nuvarande situation kan påverka deras sätt att tänka kring detta.

3.1 Frågeställningar

- Hur ser ungdomarnas nuvarande situation ut, utifrån deras familjeförhållanden, klass och etnicitet?

- Hur tänker ungdomarna kring sin framtid vad gäller arbetsliv?
- På vilket sätt samverkar ungdomarnas familjeförhållanden, klass och etnicitet med varandra?
- Hur kan ungdomarnas nuvarande situation påverka deras tankar om framtiden?

3.2 Begreppsdefinitioner

Familjeförhållanden – Vår definition av familjeförhållanden är: *relationer och roller inom familjen samt familjmedlemmarnas påverkan på varandra. Familjens praktiska situation utifrån boende, nätverk och ekonomiska möjligheter/svårigheter.*

Klass – ”samhällsvetenskaplig term som används vid indelning enligt ekonomiska och sociala kriterier” (Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/artikel/1191815>).

Etnicitet – ”tillhörighet till en etnisk grupp, en social relation mellan grupper av människor vilka ser sig själva som kulturellt distinkta i relation till andra grupper” (Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/artikel/1131765>).

3.3 Avgränsningar

Vi har valt att endast titta på den svenska forskning som finns i ämnet eftersom att vi enbart var intresserade av hur levnadsförhållandena ser ut för ungdomar i Sverige. Detta främst eftersom att det svenska välfärdssamhället ser annorlunda ut än i många andra länder vilket innebär skilda förutsättningar.

Vi har vidare valt att inte sätta namn på vilken sorts etniska bakgrunder eller klassbakgrunder som ungdomarna har, då vi inte tycker att det är intressant eller viktigt för denna studie. Vi har i stället valt att beskriva om den etniska bakgrunden är svensk eller inte och att beskriva utifrån socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital vilken typ av klasstillhörighet ungdomarna har samt vad det kan innebära för dem.

Vi har valt att avstå ifrån att undersöka könets betydelse i detta sammanhang, även om kön är något man ofta studerar i denna typ av forskning. Detta för att vi främst ville studera de faktorer vi nämnt tidigare; familjeförhållanden, klass och etnicitet, vilket gjorde att vi på grund av tidsbrist var tvungna att välja bort könsperspektivet. Vidare anser vi att vårt material är för litet för att kunna analyseras utifrån kön då vi endast gjort fem stycken intervjuer.

4 Metod

4.1 Val av metod

Vi har i vår studie valt att använda oss av kvalitativ metod eftersom att vi vill undersöka ungdomarnas subjektiva tankar och föreställningar och hur det kan hänga ihop med deras situation i övrigt. Den kvalitativa metoden brukar just användas till att studera individer och situationer ur ett helhetsperspektiv vilket innebär att man inte enbart studerar en viss variabel utan att man är intresserad av helheten (Larsson i *Forskningsmetoder i socialt arbete*, 2005). Vidare är kvalitativa data, "mjuka data", mer "känsliga" data som kan svara på frågan *varför* och kan ge exempel på situationer, vilket inte kvantitativa data gör (Svenning, 2003).

Vi kunde också ha valt att använda oss av både en kvantitativ och kvalitativ metod där vi kunde skickat ut enkäter för att få våra frågor kring familjeförhållanden, klass och etnicitet besvarade även om vi då hade varit tvungna att omformulera våra frågor något. Vi hade dock exempelvis fått göra ett antal djupintervjuer för att komplettera enkäten. Detta hade kunnat resultera i ett mer mångdimensionellt resultat genom att vi även hade kunnat uttala oss om i vilken utsträckning de fenomen vi hittar existerar.

Vi kan vidare säga att vi har använt oss av en abduktiv strategi. Detta innebär en kombination mellan deduktion, att utgå från teori, och induktion, att utgå från empiri (Larsson i *Forskningsmetoder i socialt arbete*, 2005). I vårt fall har det inneburit att vi hade tankar från början om möjliga resultat och vi var säkra på att vi ville använda systemteori. Samtidigt visste vi kring vilka ämnen vi ville hitta vidare teorier, etnicitet och klass, och utifrån det gjorde vi vår intervjuguide. Övriga teorier och perspektiv valde vi efter intervjuerna var klara och vi gått igenom resultaten. Samtidigt beslutade vi om kategorisering av material och analysmetod efter vi samlat in allt material.

Här är vi medvetna om att de teorier och metoder vi valt har avspeglats i vårt slutresultat och om vi hade valt andra teorier och metoder hade vårt slutgiltiga resultat sett annorlunda ut.

Vi samlade in vårt material genom att göra intervjuer, semistrukturerade sådana, vilket innebär att vi har utgått från vår intervjuguide men att vi har frångått denna i de fall där vi velat fördjupa oss mer och där vi ville få intervjupersonen att utveckla sina svar ytterligare (Svenning, 2003). Efter insamlat material bestämde vi teman och kategorier.

Vid resultat och analys i studien har vi först analyserat de teman vi valt, sedan gjorde vi en intersektionell analys av temana och sist tittade vi på hur ungdomarnas nuvarande situation kan påverka deras tankar om framtiden.

Att göra semistrukturerade intervjuer som vi har gjort kan ifrågasättas då vår förförståelse och därmed vår objektivitet, lättare kan påverka våra intervjupersoner, vad gäller att leda dem in på vissa ämnen med förväntan om vissa svar. Vi tänker även att risken för att missa frågor och för att missförstånd kan ske, ökar vid semistrukturerade intervjuer.

4.2 Urval

Vi funderade en hel del kring hur vi skulle välja vilka vi ville intervjua och hur vi sedan skulle få tag i dem. Det vi ville från början var att intervjua ungdomar mellan 16-20 år i Lärjedalen som inte går i skolan. Det första vi gjorde i detta stadium var att höra av oss till de kontakter en av oss, efter sin praktikperiod, fått i Lärjedalen och fråga om vi kunde få hjälp att via dem hitta lämpliga ungdomar att intervjua. Vi insåg dock ganska snart att det skulle ta lång tid och att det skulle vara svårt att hitta personer som har tillräckligt med tid för att hjälpa oss att leta efter ungdomar. Vi bestämde oss då för att kontakta den fritidsgård en av oss haft kontakt med under sin praktikperiod, vilket vi också blivit tipsade om, för att fråga om vi kunde komma förbi och leta efter respondenter där. Det fick vi vilket innebar att vi åkte ett par kvällar till fritidsgården för att hitta ungdomar. Även här insåg vi ganska snabbt att vi måste bredda vår målgrupp för att få tag i tillräckligt många respondenter för kunna genomföra vår studie. Vi bestämde oss för att möjliga respondenter kan vara alla ungdomar mellan 16-20 år oavsett om de går i skola, arbetar eller är sysselsatta. Vidare bestämde vi oss också, efter kloka råd från vår handledare, att intervjua ungdomarna på plats på fritidsgården för att vi verkligen skulle få intervjuerna till stånd. Här började ett slags uppsökande arbete där vi märkte att vi måste röra oss på fritidsgården ett par gånger först och prata med ungdomarna och gärna lite om vilka vi var innan de kände sig bekväma att bli intervjuade. På detta sätt fick vi tag i ungdomar att intervjua och genom att de hänvisade oss till sina kompisar och så vidare. Detta kan vi därmed kalla för ett *snöbollsurval*, som innebär att en intervjuad kan ge tips om andra möjliga respondenter (Svenning, 2003). På grund av den tid det tog, i och med uppsökandet av respondenter, resulterade antalet intervjuer i fem stycken och det blev tre killar och två tjejer med olika sysselsättning som vi intervjuade. Vi vill här påpeka att vi inte kommer att analysera vårt material

utifrån kön men eftersom intresset för kön ändå brukar vara stort väljer vi här att redovisa könsfördelningen.

Det som vi har funderat över och sett som problematiskt är det faktum att vi letat efter våra intervjupersoner på en fritidsgård där vi också genomfört intervjuerna. På grund av detta har de personer som vistats på fritidsgården vid dessa tillfällen sett vilka ungdomar vi pratat med och vilka vi gått iväg med för att intervjua. Detta gör att dessa ungdomar kanske inte blir helt anonyma i den bemärkelsen att andra vet om deras medverkan, att det kan föras vidare till andra och att man kanske kan gissa sig till i studien vad en person kan tänkas ha sagt. Vi har valt att ändå göra detta på detta sätt eftersom vi säkert ville få till stånd intervjuerna och för att vi tänker att intervjuerna ändå är frivilliga och ungdomarna har vetat i vilken kontext vi genomför intervjuerna och har sagt ja. Vidare har vi varit noga med att beskriva vårt material på ett sådant sätt att vi exempelvis inte följer enskilda personer på ett sammanhängande sätt så att man på detta vis kan lista ut deras identiteter. Vi har med andra ord oftast generaliserat inom vårt material och valt att titta på återkommande mönster. Detta för att också göra vårt material mer hanterbart. Vi är medvetna om att detta sätt att arbeta med materialet kan innebära att vi förlorar vissa intressanta nyanser som skulle kunna upptäckas om vi valt att följa varje ungdoms enskilda familj.

4.3 Förförståelse och etik

Att redovisa vår förförståelse inför denna studie ser vi som mycket viktigt då vi inser att denna kan påverka vår studie och dess resultat vare sig vi vill eller ej. Att redovisa vår förförståelse är dock svårt eftersom man aldrig kan vara helt objektiv vad gäller en själv och ens tankar, känslor, erfarenheter och kunskap. Samtidigt är det oerhört svårt att veta *varifrån* det man tror sig veta kommer ifrån. Vad vi dock kan säga är att Lärjedalen med dess områden och invånare är något som livligt diskuteras och omskrivs i media och på andra ställen och skikt samhället. Detta område ses ofta utifrån den segregering och de många människor med annan etnicitet än svensk som bor där. Samtidigt pekar man ofta på de sociala problem, som exempelvis arbetslöshet, som är stora i området. Vidare är fokus ofta också på just ungdomar i dessa områden och det talas en hel del om gäng och brottslighet bland dessa.

Detta är självklart något som har påverkat och fortfarande påverkar oss. Det är ju inte bara när det gäller Lärjedalen som dessa saker diskuteras utan även när det gäller andra områden i Göteborg och Sverige som ses som segregerade och "invandrartäta". Detta

har påverkat oss, inte minst när det gäller vad vi valt att skriva om i detta område och vilka frågor vi sedermera kom att ställa. Samtidigt går vi båda på Socionomprogrammets näst sista termin vilket innebär att vi hunnit läsa mycket om människor, unga som gamla, och vad klass, etnicitet, familjeförhållanden och olika bostadsområdets status kan innebära för människor.

Vidare har en av oss, som vi tidigare nämnt, gjort sin terminslånga praktik just i Lärjedalen där hon träffat många ungdomar, inte minst på den fritidsgård där vi genomfört intervjuerna. Det var också hon som kom med förslaget om vad vi skulle skriva och varför. Intresset hos henne väcktes utifrån de sociala problem hon mötte i dessa områden samt även utifrån mötena med ungdomar som inte studerar och som inte heller verkade veta vad de ville göra i framtiden och hur de skulle göra för att nå dit.

Vi kan därmed säga att vår förförståelse är stor kring detta ämne och att det är något vi ständigt reflekterat över under arbetets gång.

Vi har i vår studie utgått från Vetenskapsrådets regler och riktlinjer kring etik vid humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning. När vi letat efter respondenter på fritidsgården har vi vid själva tillfrågandet förklarat vad intervjun och studien handlar om, att den är frivillig, att de kan avbryta när som helst och att de kommer att få vara anonyma. När de godtagit detta och vi gått iväg för att genomföra intervjun har vi, när vi satt oss, berättat mer utförligt vilka regler vi följer. Här har vi tydligt informerat om *informationskravet* som säger att deltagandet är frivilligt och att man när som helst kan avbryta sin medverkan och om *samtyckeskravet* som säger att man ska ha intervjupersonens samtycke och att de när som helst kan avbryta sin medverkan utan att det ska leda till något negativt för intervjupersonen. Vidare förklarade vi att vi följer *konfidentialitetskravet* som innebär att vi har tystnadsplikt och att informationen vi får kommer att avidentifieras och *nyttjandekravet* som pekar på att man inte får använda materialet till annat än i vetenskapliga syften (www.codex.vr.se).

I efterhand har vi också beslutat att inte använda oss av det specifika områdets namn utan vi använder oss av stadsdelens namn, Lärjedalen. På detta sätt förstärker vi ungdomarnas men även områdets "anonymitet" vilket vi anser är viktigt i detta fall då många områden i Lärjedalen är ganska omtalade i många gånger negativa ordalag som förstärker stigmatisering. Även det faktum att mycket av vårt material pekar på utanförskap i många bemärkelser oroar oss, då vi tänker på hur det kan påverka ungdomarna vi intervjuat och andra som bor i Lärjedalen vid eventuell läsning av vår

studie. Vi hoppas ändå att vår studie kan bidra med intressanta resultat som på något sätt kan vara en del i den forskning som görs i utsatta områden och som förhoppningsvis någon gång kan leda till bättre förhållanden för människor i utsatta områden.

4.4 Förfarande vid intervju

Vi startade med att utforma ett intervjuformulär med bakgrundsfrågor om hur intervjupersonernas familjeförhållanden ser ut nu gällande exempelvis familjestorlek, föräldrarnas sysselsättning med mera. Vidare utformades frågor angående framtiden, där vi ville att intervjupersonen skulle fundera över hur han/hon ville att framtiden skulle se ut samt hur man når dit samt frågor gällande vad de var oroliga för och vad som kunde bli lätt eller svårt att få till stånd i framtiden. Vi kan därför säga att vi utformat semistrukturerade intervjuer vilket innebär att de inte är helt slutna i sina frågor utan att möjlighet att frångå intervjuguiden för att ställa följdfrågor finns (Svenning, 2003).

Först gjorde vi en så kallad pilotintervju med en ungdom på fritidsgården i Lärjedalen, dock var denna ungdom strax under vår egentliga målgrupps ålder. Anledningen till att vi valde denna ungdom var att vi talat med personen under våra tidigare besök på fritidsgården samt att den av oss som gjort sin praktik i Lärjedalen redan tidigare var bekant med personen. Detta tyckte vi var en fördel eftersom att personen då skulle känna sig mer trygg i situationen samt ha modet att berätta för oss om någon av våra frågor var svårbegripliga eller liknande. Samtidigt fick vi möjlighet att testa på själva intervjusituationen och därmed möjlighet att öka vårt självförtroende för själva situationen. Vidare fick vi också chansen att öva på själva samspelet i en intervjusituation vilket vi tyckte kändes väldigt bra och något som också Kvale uppmuntrar i *Den kvalitativa forskningsintervjun* (1997).

Vi använde oss av den så kallade *trattprincipen* i våra intervjuer vilket innebär att vi har startat intervjuerna med mer allmänna frågor för att få intervjupersonen att känna sig mer bekväm och efter en stund har vi gått in på mer djupgående frågor som kan vara känsligare att besvara (Larsson m fl, 2005).

Alla intervjuer spelades in på kassetband med hjälp av diktafon och vi transkriberade sedan intervjuerna ordagrant för att få en bättre överblick över intervju svaren (Kvale, 1997). Vi upplyste även alla intervjupersoner om att inspelningen av intervjun endast var för vårt bruk och att banden kommer att förstöras efter användning vilket godkändes

av alla och som vi tidigare nämnt. Under intervjuerna satt vi i ett avskilt rum utan störande element på fritidsgården, detta för att vi ville att intervjupersonerna skulle känna sig så bekväma med situationen som möjligt. Vi har, som vi också tidigare nämnt, innan varje intervju informerat intervjupersonen om de etiska principer vi följer och vad dessa innebär.

Intervjuerna har tagit ca 30 minuter och under intervjun så har en av oss ställt huvuddelen av frågorna medan den andra observerat och antecknat som komplement, samt infliktat frågor för att vid vissa tillfällen få intervjupersonen att fördjupa sina svar ytterligare lite mer.

Vi är medvetna om att vi som intervjuare förmodligen har påverkat ungdomarna i olika riktningar under intervjuerna. Svenning (2003) berättar om den så kallade *intervjuareffekten* som innebär att intervjuaren genom sin närvaro påverkar svaren hos intervjupersonen. Det kan ha varit så att exempelvis eftersom att vi båda är kvinnor möjligtvis kan ha påverkat de killar vi har intervjuat. Kanske genom att man som ung kille vill presentera sig på ett visst sätt. Detta är även något som Hammarén tar upp i sin avhandling "*Förorten i huvudet*" (2008). Vidare tänker vi att vår egen etnicitet kan ha varit något som påverkat ungdomarna att svara i en viss riktning med tanke på att vi båda är etniskt svenska och alla intervjupersonerna har annan etnisk bakgrund än svensk. Det kan exempelvis ha varit så att intervjupersonerna haft en viss föreställning om vår förförståelse och våra fördomar och därför svarat utifrån detta. Även det faktum att vi var två intervjuare och de en ensam intervjuperson i taget kan ha påverkat hur de svarat på frågorna.

Även det faktum att den person vi intervjuade vid pilotintervjun var strax under målgruppens åldersspann kan kritiseras eftersom att denne person fortfarande går på högstadiet. Detta kan innebära att personen kanske inte har börjat reflektera i lika stor utsträckning, som äldre ungdomar, kring utbildning och arbete ännu.

Att vi var på en fritidsgård och genomförde intervjuerna kan också ha påverkat de svar vi fått eftersom att ungdomarna var medvetna om att många på fritidsgården såg att de gick iväg för att bli intervjuade. Detta tänker vi kan medföra en viss stress med tanke på att det vistades många ungdomar på fritidsgården under tiden för intervjun samt att detta kan ge känslan av att inte vara anonym.

4.5 Kategorisering av material

Efter vi transkriberat intervjuerna så valde vi ut tre stycken teman, utifrån vår intervjuguide och våra teorier, som vi ville kategorisera materialet efter; *familjeförhållanden*, *klass* och *etnicitet* under kategorierna *nuvarande situation* och *tankar om framtiden*. Vidare delade vi upp frågorna i intervjuformuläret efter vilka som var relevanta för vilket tema. Efter det läste vi igenom intervjusvaren och letade efter mönster och placerade svaren under rätt tema och kategori. Eftersom vi redan här använde oss av teman och kategorier kan man säga att analysarbetet började redan här.

Vi har vidare valt att använda oss av ett antal citat från intervjupersonerna där vi ville visa på konkreta exempel som tydliggör de mönster vi funnit i materialet och för att göra läsningen mer intressant.

Här är vi medvetna om att de val av teman och kategorier vi gjort naturligtvis speglas i både resultatet och analysen. Dessa val har inneburit att vi valt bort vissa delar av intervjusvaren som vi inte funnit relevanta för vår studie. Om vi valt andra teman och kategorier kanske andra fenomen och mönster hade blivit tydliga.

4.6 Förfarande vid analys

Vi valde att skriva analysen tillsammans med resultatet eftersom att vi anser att det blir mer lättläst då det är samlat på ett ställe vilket gör att läsaren inte behöver hoppa mellan olik avsnitt. Vi tänker också att genom att läsaren lättare ser helheten i avsnittet, blir det hela mer intressant. Efter att vi skrivit ner de resultat vi var intresserade av gjorde vi först en separat analys i varje tema; *familjeförhållanden*, *klass* och *etnicitet* enligt kategorierna *nuvarande situation* och *tankar om framtiden* där vi resonerade kring de resultat vi fått utifrån våra teorier och begrepp. Sedan gjorde vi en sammanfattande analys utifrån ett intersektionellt perspektiv där vi tittade på hur temana *familjeförhållanden*, *klass* och *etnicitet* påverkar varandra och förstärker eventuell diskriminering. Vi avslutade sedan med att titta på hur ungdomarnas nuvarande situation kan tänkas påverka deras framtidstro och framtidsönskningsar.

4.7 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Graden av trovärdighet i en undersökning benämns validitet vilket innebär att forskaren undersöker det han/hon menar att undersöka (Svenning, 2003) (Kvale, 1997). De sju stadier av validitet som Kvale (1997) tar upp handlar om att undersökningens validitet är beroende av många olika saker, bland annat; intervjupersonernas utsagor och

kvaliteten på forskarens intervjugenombörande. Vidare har även tematiseringen av resultatet, transkriberingar av intervjuer samt tolkningen i analysen relevans för hur hög validitet en undersökning har.

Våra frågeställningar som är baserade på vårt syfte riktar sig till en specifik målgrupp, ungdomar mellan 16-20 år i Lärjedalen, och vi anser att vår intervjuguides frågor stämmer bra överens med våra frågeställningar och därmed vårt syfte.

Det som dock kan ha bidragit till en sänkning av validiteten i vår studie skulle kunna vara att vi använt oss av ett snöbollsurval där vi blivit tipsade om intervju personer av ungdomar på fritidsgården samtidigt som de vi intervjuat tipsat vidare om ytterligare möjliga intervju personer. Vi tänker att detta kan ha inneburit att våra intervju personer kan ha kommit från samma vänskrets vilket då skulle kunna innebära liknande situationer och tankar om framtiden. Även om vi inte tänker att vi kan generalisera våra resultat, mer än inom vårt material, kan detta urval kritiseras utifrån dess representativitet.

Alla våra intervju personer har ett annat modersmål än svenska vilket också har ökat risken för missförstånd. Dels genom att intervju personerna kan ha missförstått våra frågor och dels kan vi som intervjuare misstolkat deras svar. I de flesta fall har detta dock inte varit något större problem då intervju personerna i de flesta fall frågat om de inte förstått vilket vi som intervjuare också gjort.

Vidare kan vi inte med säkerhet säga att intervju personerna varit helt sanningsenliga under intervjuerna. Denna risk är dock något man får leva med i många fall av forskning.

För att mäta en studies tillförlitlighet används begreppet reliabilitet som innebär att om någon annan gör en likadan undersökning och med samma förutsättningar som du så ska den forskaren i princip få samma svar som du fick i din undersökning (Svenning, 2003). En annan sak som krävs för en hög reliabilitet är objektivitet hos undersökaren vilket vi anser alltid går att diskutera; att intervjufrågorna är utformade utifrån en viss förståelse, att forskarens sätt att ställa frågor påverkar intervju personen på olika sätt etc. Vidare tänker vi att på grund av att detta sätt att mäta reliabilitet bäst passar för kvantitativ forskning så är det svårt att föra ett meningsfullt resonemang kring detta angående vår studie.

Frågan om undersökningsresultatet går att generalisera är vanlig inom forskningsvärlden men när det gäller kvalitativ forskning så är svaret nästan alltid nej. Detta på grund av att denna metod används för att exemplifiera vissa fenomen snarare än för att generalisera över en hel population (Kvale, 1997).

Vi är medvetna om att vårt urval med endast fem stycken intervjupersoner kan vara något som påverkar reliabiliteten negativt i vår studie eftersom att ju större ett urval är desto större blir tillförlitligheten. Vidare behöver ett urval vara avsevärt mycket större för att kunna göra generaliseringar över en större population. Då vår studie är kvalitativ så har vi dock inte några intentioner att generalisera vårt material utan vi vill exemplifiera hur livet kan se ut för en ungdom i förorten samt visa på dennes tankar om framtiden. Vi har dock gjort generaliseringar inom vårt material för att hitta mönster i våra intervjupersoners utsagor för att kunna föra meningsfulla resonemang.

Vidare kan det faktum att vi i vissa fall frångått vår intervjuguide för att få intervjupersonerna att fördjupa sina svar påverka vår reliabilitet och validitet negativt eftersom att vi bitt intervjupersonerna att fördjupa olika saker i intervjuerna beroende på vad vi anser oss inte fått tillräckliga svar på. Risken finns med denna typ av öppna intervju att man som intervjuare ibland kan leda intervjupersonerna i olika riktningar vilket vi dock varit försiktiga med.

Även det faktum att vi varit två som transkriberat intervjuerna kan påverka reliabiliteten även om vi skrivit ut intervjuerna ordagrant för att minska denna risk. Vidare har vi båda närvarat vid alla intervjuer, sedan läst utskriften samt analyserat materialet tillsammans vilket därmed delvis har minskat risken att olika tolkningar av materialet ska göras.

4.8 Bortfall

Det bortfall som vi haft har varit internt (Svenning, 2003). I några fall har vi omedvetet frångått intervjuformuläret och därmed missat att ställa en fråga eller så har vi av olika anledningar inte fått något svar på den ställda frågan. Detta bedömer vi dock inte har påverkat studiens resultat nämnvärt eftersom att det i alla fall handlade om olika frågor där vi ändå i slutändan kunnat hitta mönster i intervjupersonernas sammanlagda utsagor samtidigt som vi på grund av intervjuens öppna struktur pratat om vissa av dessa frågor

vid flera tillfällen under intervjun. Därmed har vi indirekt fått svar på vissa av dessa frågor senare under intervjun. Detta är ändå något vi kan ifrågasätta och diskutera.

5 Teoretiska perspektiv

Vi använder oss i denna studie av en rad olika teorier och perspektiv/begrepp för att tolka och analysera våra resultat. Vi använder oss bland annat av det teoretiska perspektivet intersektionalitet för att knyta ihop våra teorier och resultat och peka på den sammanbindande verkan av dem. Det intersektionella tänkandet kan vi även se *inom* teorierna där den sammanbindande verkan mellan olika begrepp/faktorer ibland kan vara mycket tydlig.

Eftersom vi valt att titta på ungdomarnas familjeförhållanden valde vi att använda oss av systemteori för att den tydligt kan visa hur ungdomarna kan bli påverkade av resten av familjen/systemet i olika riktningar.

Vi har vidare valt att använda oss av Pierre Bourdieus sätt att se på relationer mellan individer och strukturer bland annat utifrån begreppen habitus och kapital. Dessa begrepp tycker vi sammantaget kan användas för att visa på människors olika förutsättningar och möjligheter till inflytande i samhället. Vi beskriver även Bourdieus begrepp symboliskt våld för att visa hur internalisering, det vill säga påverkan på habitus, går till. Vi väljer dock att inte använda detta begrepp i analysen eftersom vi där väljer att använda oss av begreppet strukturell diskriminering i stället. Vidare, har vi valt att använda oss av Nihad Bunars presentation av Bourdieus begrepp och sammanflätning då Bourdieus egna texter är komplicerade och många.

I vår studie har alla av våra intervjupersoner en annan etnisk bakgrund än svensk och på grund av vår förståelse kring ungdomar i utsatta områden samt utifrån de resultat vi fått valde vi att använda oss av begreppet strukturell diskriminering. Vi använder oss också av begreppen individuell och institutionell diskriminering eftersom de hänger ihop med strukturell diskriminering. Många använder dock begreppet institutionell diskriminering som likställt med strukturell diskriminering vilket vi också främst gör. Dessa begrepp beskriver vi utifrån två SOU-utredningar från 2000-talet.

Vad man kan kritisera vad gäller våra teorival är att de är många och att det därför kanske kan bli svårt för läsaren att hänga med i våra resonemang och analyser.

5.1 Intersektionalitet

Intersektionalitet är ett relativt nytt teoretiskt perspektiv i Sverige som blivit uppmärksammat av många forskare som tittar på maktutövning och ojämlikhet av olika slag. Intersektionalitet är ett perspektiv som sammanbinder verkan av olika kategoriseringar som kön, klass, sexualitet, ras/etnicitet men också ålder och funktionsförmåga (SOU 2006:79). I *Bortom vi och dem: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering* (SOU 2005:41) diskuterar Paulina de los Reyes begreppets användning för att förstå just makt, integration och olika diskrimineringsformer. Tanken vid intersektionella analyser är att makt skapar olika kategorier och gruppidentiteter, som ovan, och även normer som vid maktutövande stigmatiserar och utesluter de människor som inte passar in enligt de vedertagna normerna i samhället.

Ett intersektionellt maktperspektiv handlar alltså om att se hur kön, klass, etnicitet och så vidare hänger ihop och förstärker diskriminering och även om att se intersektionen mellan strukturella, institutionella och individuella nivåer och hur dessa fördelar materiella och symboliska resurser i samhället (de los Reyes & Mulinari, 2005).

Att förstå dessa sammanhang, menar de los Reyes, är viktigt för att kunna förstå situationen för människor med utländsk bakgrund och arbetet med integration. Utifrån ett intersektionellt perspektiv handlar integration och diskriminering inte enbart om just etnicitet utan även om andra under- och överordningar, som nämnts tidigare. Exempelvis kön där en kvinna med utländsk bakgrund är mer stigmatiserad än en man med utländsk bakgrund, enligt de los Reyes (SOU 2005:41).

5.2 Systemteoretiskt perspektiv

Enligt systemteorin utgör alla levande varelser system, exempelvis ett familjesystem. Dessa system innehåller subsystem som i sin tur är en del av överordnade system (Lundsby m fl, 2000). Alla delar är lika viktiga, de är beroende av varandra, för att systemet ska vara funktionellt. Ett system är en helhet som består av delar, helheten är dock något mer än bara de olika delarna tillsammans (Bernler & Johnsson, 2001). En individ existerar inte bara i ett system åt gången utan i många olika subsystem som i sin tur är del av överordnade system, exempelvis familj, skola och föreningar av olika slag (Payne, 2000).

Familjesystem är dynamiska, det betyder att det finns rörelse i systemet. Det finns relationer mellan de olika delarna i systemet, detta innebär att delarna i systemet påverkar varandra, det vill säga att om en del förändras så förändras även de andra delarna i systemet (Bernler & Johnsson, 2001). Systemen är hierarkiskt uppbyggda vilket innebär att de förändringar som sker i ett överordnat system påverkar delarna (*subsystemen*) mer än vad delarna påverkar det överordnade systemet (Lundsbye m fl, 2000).

System kan vara antingen öppna eller slutna, ett familjesystem kan aldrig vara helt slutet (fritt från påverkan utifrån) men det kan ha olika grader av öppenhet eller slutenhet (Lundsbye m fl, 2000). Ett relativt slutet familjesystem kan kännas igen genom att det har tydliga gränser mot omgivningen, det är hierarkiskt samt att det finns en tydlig inre struktur. Vidare karakteriseras ett öppet familjesystem av individualitet, svaga gränser både mellan subsystemen i familjen och externa system samt att systemet har få regler och normer. Denna öppenhet eller slutenhet hos familjesystemet inverkar på de processer som alltid äger rum inom systemet, vilket betyder att en relativt sluten familj så småningom blir mer och mer statisk. Detta kan i förlängningen leda till att systemet löses upp. Men även ett alldeles för öppet familjesystem kan upplösas på grund av den ständiga förändring som sker i familjen i och med detta, det vill säga att ett system kräver balans för att fortsätta vara dynamiskt (Bernler & Johnsson, 2001).

System strävar efter *homeostas* (jämvikt), vilket innebär att systemet vill få en slags balans för att kunna upprätthållas. Lundsbye m fl (2000) skriver att ett system i balans inte behöver innebära att systemet är i harmoni utan skulle det kan lika gärna vara ett destruktivt system. Detta på grund av att de mönster som finns i till exempel en familj är stabila även om dessa ibland är negativa för individerna, samt att system i allmänhet tenderar att ha ett visst motstånd mot att förändras. Med tanke på detta så blir det också mer intressant att titta på vad i de destruktiva systemen som gör att individerna vill upprätthålla dem, än vad som är orsaken till att dessa system en gång uppstod

När ett system strävar efter en balans mellan att fortsätta existera och att utvecklas/förändras så får systemet olika så kallade *feedback* signaler från omgivningen. Om systemet får negativ feedback så är det en signal till systemet att förändringen stoppas eller minimeras. Om det är positiv feedback så kommer avvikelser från det "normala" i systemet att förstärkas. Systemet sätter normer för vilka beteenden som är "godkända" från de enskilda individerna.

Det kan se olika ut i olika system för hur mycket en individ kan avvika från normen utan att systemet får en positiv eller negativ feedback, i vissa system är gränserna väldigt fria och i andra mycket snäva (Schjöldt & Egeland, 1994). Detta innebär inte att systemen som nått balans också blir statiska, utan det kan snarare beskrivas som att de har en *relativ stabilitet* som gör att systemet kan vara dynamiskt och föränderligt men inte för den skull ostabilt.

I alla familjesystem innehar familjemedlemmarna olika roller, formella eller förvärvade. Rollen definieras av vilka förväntningar som ställs på personen som har just den specifika positionen, oberoende av vilken familjemedlem som spelar rollen. En formell roll kan innebära till exempel: pappa, son, broder med flera. Förvärvade roller är sådana som personen har fått genom samspel med andra exempelvis; ”fixaren” eller ”clownen”. Dessa roller behöver inte bara finnas inom familjesystemet utan sträcker sig ofta utanför detta, men de påverkar likväl familjesystemets interaktion. En person kan ha olika roller beroende på i vilket system han/hon befinner sig i, om personen måste spela flera av dessa roller samtidigt så kan det leda till rollkonflikt, detta kan också ske om förväntningarna på en eller flera av rollerna är otydliga (Lundsby m fl, 2000).

5.3 Bourdieus klasstänkande

Enligt Nihad Bunar (2001) har sociala och ekonomiska förhållanden en central position i Bourdieus tänkande även på individuell nivå. Dessa ekonomiska och strukturella grundvillkor och maktförhållanden menar han finns inbäddat i det vardagliga livet och dess händelser samt att detta också påverkar individens sätt att förstå, uppfatta och värdera världen. Detta kallas individens habitus och innebär alltså individens egna ”mentala karta” (s. 28) utifrån vilken hon uppfattar världen och sig själv. Habitus består alltså av internaliserade strukturer som vägleder individens tänkande, uppfattningar och handlingar och som sedermera uttrycks i individens språk, kroppsförande och smak vad gäller kläder, litteratur och så vidare.

Enligt Bunar (2001), talar Bourdieu om olika former av kapital samt att förvärvande och behärskande av dessa kapital, kan ge olika former av makt. Vilken typ av makt det handlar om, handlar i sin tur om vilken typ av kapital det är fråga om och inom vilket fält de verkar. De fyra former av kapital som Bourdieu menar är viktiga är:

- ekonomiskt kapital – pengar, egendom

- kulturellt kapital – legitim kunskap, praktiker, smak med mera i förhållande till utbildning, språk och så vidare
- socialt kapital – relationer med betydelsefulla andra som kan ge viktiga, avgörande resurser vad gäller att nå framgång etc.
- symboliskt kapital – innehav av prestige och status i förhållande till förfogandet över en eller flera av de andra kapitalformerna. Värdet av det symboliska kapitalet erkänns då andra ser det som legitimt

De olika kapitalformerna ses som sammanflätade, de påverkas ömsesidigt och är överförbara inom familjen. Ekonomiskt kapital kan exempelvis resultera i att en familj kan bosätta sig i ett område med hög status där det finns skolor med hög status. Dessa skolor kan i sin tur ge sina elever en viss typ av kulturellt kapital som gör det möjligt för dessa elever att knyta kontakter med andra i samma sociala miljö eller med människor i än mer privilegierade miljöer. På detta sätt skapas ett socialt kapital som ökar möjligheterna att kunna nå positioner i samhället som är associerade med symboliskt kapital.

Vid innehavandet av symboliskt kapital (som kan ge makt) kan symboliskt våld utövas, vilket är ännu ett begrepp från Bourdieu som Bunar beskriver. För att utöva symboliskt våld måste man inneha symboliskt makt men också något eller några andra typer av kapital vilket ofta är exempelvis ekonomiskt kapital. Symbolisk makt innebär att man har makten att skapa föreställningar om världen och verkligheten eller möjligheten att påverka hur man kategoriserar människor och institutioner och hur man ser på dem. Symbolisk makt är dock enbart makt när innehavarna av den symboliska makten beskriver verkligheten och hur man ska se på den och det överensstämmer med hur det faktiskt är. Om detta går hand i hand ökar möjligheterna för att det rådande systemet och synsättet förstärks och reproduceras. Att bli utsatt för symboliskt våld innebär att man då har internaliserat den bild av sig som innehavarna av den symboliska makten skapat, och har anpassat sig och handlar efter de förväntningar som finns (Bunar, 2001).

5.4 Etnicitet

Ordet etnicitet är inte helt lätt att definiera då man använder det på lite olika sätt. Dock används det på ett sådant sätt att det har med "klassificering av människor och grupprelationer" (Hylland Eriksen, 1993, s. 12) att göra. Vidare refereras ordet ofta till förhållanden mellan grupper där medlemmarna ser sig själva som särskilda, skilda från andra på något sätt. Hylland Eriksen (1993) menar vidare att etniska grupper pekar i

riktningen mot kontakter och förbindelselänkar. Han menar att etniska grupper är mer eller mindre åtskilda från varandra men att de är medvetna om och åtminstone har någon typ av förbindelse med individer från andra etniska grupper. Det är ju bland annat genom denna kontakt som olika grupper har bildats eftersom gruppidentiteter skapas utifrån olikheter eller föreställningar om olikheter. På så sätt hör alla människor till en etnisk grupp vilket i sig kan hjälpa till att luckra upp vi- och demtänkandet (Hylland Eriksen, 1993).

Etniska grupper skapas alltså genom att de är åtskilda, enligt Hylland Eriksen (1993), och menar att det måste finnas föreställningar om kulturell olikhet. Om det inte ser ut på detta sätt finns ingen etnicitet eftersom etnicitet handlar om relationer och inte egenskaper. Vidare kan vissa grupper verka ha samma kulturella grund samtidigt som det finns en socialt relevant etnisk relation mellan dem. Samtidigt finns det inom vissa grupper kulturella skillnader utan att man kan säga att etnicitet föreligger. På detta sätt menar Hylland Eriksen (1993) att det bara är när kulturella skillnader ses som mycket viktiga och socialt betydelsefulla som sociala relationer innehåller etniska aspekter. Man kan alltså också definiera etnicitet som en social identitet.

5.4 Strukturell diskriminering

Strukturell diskriminering är ett mycket diskuterat begrepp i dag som man menar tar sig olika uttryck beroende på kön, ålder, sexuell läggning, klass, funktionsförmåga, etnicitet och så vidare (SOU 2006:79). Strukturell diskriminering är inte det enda begrepp man använder sig av utan man använder även begreppen institutionell och individuell diskriminering. Masoud Kamali (SOU 2005:41) pekar på Howard Winants påpekanden om att det inte är en glasklar skillnad mellan vad strukturell och institutionell diskriminering är samt att vissa väljer att slå samman strukturell och institutionell diskriminering och inte göra en tydlig skillnad mellan dem. Kamali diskuterar här vidare hur strukturell diskriminering påverkar människor med annan etnicitet än svensk. "Strukturell diskriminering syftar på samhällets institutionella ordning, normer och organiseringsformer som indirekt och oftast oavsiktligt diskriminerar personer såväl som grupper med en annan etnisk bakgrund än majoritetssamhället" förklarar Kamali (s. 32). Han menar vidare att den strukturella diskrimineringen normaliserar den indirekta diskrimineringen av "de andra" (i Kamalis beskrivningar; människor med annan etnicitet än svensk), som han kallar människor som inte platsar i majoritetssamhällets föreställning om ett vi (SOU 2005:41, SOU 2006:79). Denna diskriminering innebär ett negativt särskiljande och negativ särbehandling från dem i majoritetssamhället och detta

skapar i längden en underordning för dessa utsatta grupper. Kamali menar vidare att den strukturella diskrimineringen har sin grund i ideologier och handlingsmönster och att därmed samhällsapparaten kan bli diskriminerande vare sig det är avsiktligt eller ej. Att denna typ av diskriminering är så väl integrerad i samhällsorganisationen gör att den ses som neutral och legitim och på detta sätt fortsätter den strukturella diskrimineringen av "de andra" att reproduceras och den privilegierade gruppen av människor att gynnas (SOU 2005:41). Exempel på olika tillfällen där människor kan utsättas för strukturell diskriminering är vid samhällets politiska utformning, samhällets och välfärdens organisatoriska utformning och vid arbetsdelning, enligt SOU 2006:79.

Institutionell diskriminering innebär den diskriminering som utövas inom specifika organisationer, som exempelvis myndigheter, arbetsplatser och skolor (SOU 2006:79). Dessa institutioner är skapade för att på ett strukturerat sätt hantera relationer med människor på olika sätt och grundar sitt arbete på regler och normer och det är här den institutionella diskrimineringen kommer in (SOU 2005:41). Enligt SOU 2006:79, utövas den institutionella diskrimineringen inte avsiktligt utav människor men är ofta ett resultat av icke igenomtänkta handlingar som kommer sig av förutfattade meningar eller en oförmåga att hantera den strukturella diskrimineringen som tar sig uttryck genom att man behandlar ojämlika fall lika. I längden påverkar denna typ av diskriminering också dessa utsatta gruppers framtid i och med att exempelvis skolan har indirekt makt över hur människor senare ses och bedöms på arbetsmarknaden. På detta sätt reproduceras den nuvarande ordningen (SOU 2005:41).

Individuell diskriminering i sin tur syftar på enskilda personers handlingar och attityder gentemot människor som resulterar i en diskriminerande särbehandling av dessa (SOU 2006:79). Man menar vidare att diskriminering inte bara kan handla om individuella handlingar utan att det också handlar om hur de institutionella miljöerna den diskriminerande personen vistas i ser ut och i vilken utsträckning den personen får möjlighet att utöva denna typ av diskriminering. Frågan reses dock kring hur man ska se på individuell diskriminering i förhållande till institutionell och strukturell diskriminering. Ibland är det människor från en utsatt grupp som diskriminerar personer i samma utsatta grupp och frågan är vad det handlar om. Är det en högst individuell handling eller kan det handla om att samhället lyckats få människor att internalisera dess bild av "de andra" även om man själv tillhör den andra gruppen? Begreppet intersektionalitet blir här aktuellt och pekar på den sammanlagda verkan av individuell, institutionell och strukturell diskriminering (SOU 2006:79, SOU 2005:41).

6 Tidigare forskning

Ungdomsstyrelsen har genomfört en rad studier, rapporter etc. som tar upp ungas situation i dag ur olika perspektiv. Vi har valt att visa ett urval av dessa som känns relevanta för vår studie och som ligger nära i tid. *Fokus – 08 – en analys av ungas utanförskap* (2008) är en beskrivande rapport som utförts på uppdrag av Regeringen och som tar upp ungas uppväxtvillkor och framtidsdrömmar i socialt utsatta områden relaterat till utbildning och arbete. Denna rapport har tittat särskilt på några speciellt utsatta områden, däribland Hjällbo, som ligger i just Lärjedalen där vi valt att genomföra vår studie. Rapporten visar att skolor i utsatta områden ofta har dåliga studieresultat bland sina elever och att det kan bero på en mängd faktorer. Rapporten visar här på att andelen elever med utländsk bakgrund och kortare vistelsetid i Sverige är högre än i andra områden och att de också påverkas i högre grad av studietraditionen i hemmet. Dessa ungdomar har sämre utgångspunkt vad gäller vidare studier och yrkesliv, enligt rapporten. Vidare är också sysselsättningsgraden bland unga betydligt lägre i utsatta områden än i andra mer välbärgade områden. Man poängterar dock att situationen inte enbart kan förstås utifrån socioekonomiska förhållanden eller eventuell utländsk bakgrund utan att den kan förstås av de sammanslagna effekterna av klass, boendesegregation och etnicitet. Individuella faktorer och skolans arbete får inte heller förglömmas. Resultat i rapporten visar ändå att grundskole- och gymnasieungdomar ser ljus på sin framtid och att många skulle vilja bo kvar i sitt område och bilda egen familj. Många tror ändå att de kommer att flytta eftersom de inte vill att deras barn ska behöva försvara sitt bostadsområdes dåliga rykte.

De som hittat arbete har ofta gjort det genom kontakter men också genom att söka arbete aktivt. Oftast handlar det om timanställningar. Ungdomarna ser olika på arbete och även på drömmen om framtiden men alla vill ha arbete och eget boende vid 35 års ålder. Familj, är något som nästan alla vill ha.

I *Unga med attityd* (2007) är syftet att få mer kunskap om hur unga (mellan 16-29 år) ser på sina levnadsvillkor när det gäller sin egen situation och hur de ser på framtiden. Den del vi väljer att ta upp fokuserar på unga med utländsk bakgrund. I rapporten berättas det om att unga som har utomeuropeisk bakgrund (ej födda i USA, Kanada, Australien och Nya Zeeland) har lägre sysselsättnings- och inkomstnivå än andra unga. En sak som har betydelse för ungas arbetssituation sägs vara vid vilken ålder personen har invandrat till Sverige, ju senare personen flyttat till Sverige desto svårare blir det att

få ett arbete. Tidigare har teorin varit att unga med utländsk bakgrund oftare har svårt att få ett arbete på grund av att de kan ha sett personer i sin närhet, såsom föräldrar eller släktingar som varit arbetslösa kanske på grund av att de blivit diskriminerade och därför inte tycker att det är någon idé att försöka få ett arbete. Men denna rapport visar snarare på en kompensatorisk anda hos de unga, de kämpar extra hårt för att få en utbildning och/eller ett arbete. Vidare skriver de i sin rapport att det inte finns något stöd för att unga med utländsk bakgrund skulle värdera utbildning och arbete mindre än unga med svensk bakgrund. I rapporten beskrivs att unga med utländsk bakgrund tycker att det viktigaste med ett arbete är en fast anställning, bra lön och bra chanser till utbildning etc. Detta skiljer sig från vad unga med svensk bakgrund tycker är viktigast; trevliga arbetskamrater, bra chef samt bra arbetsmiljö.

I avhandlingen *Skolan mitt i förorten - fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism* (2001) tittar Nihad Bunar på några förortsområden i Stockholm som är socialt utsatta områden där många med annan etnisk bakgrund än svensk bor. Fokus är skolan och han tittar på hur boendesegregation och integrationspolitiska satsningar har för påverkan på skolorna. Samtidigt tittar han också på hur man ser på den multikulturella skolan idag. Enligt Bunar skapas och upprätthålls segregationen inom dessa områden och dess skolor men han menar att man inte bara kan säga att det har med invandrarnas koncentration till ett område att göra, eller arbetslöshet eller medias bilder av dessa områden. Bunar menar att sämre socioekonomiska förhållanden i övrigt spelar stor roll. Bland annat får det effekten att många i dessa områden har svaga positioner i samhället och ingår i svaga sociala nätverk. Dessa förhållanden tillsammans med den negativa feedback dessa områden får tillbaka från resterande samhället och som också internaliseras av invånarna i form av påverkad självuppfattning och identitet påverkar, enligt Bunar, dessa områden och dess skolor negativt.

I *Integrationens svarta bok - agenda för jämlikhet och social sammanhållning* (SOU 2006:79) diskuteras strukturell diskriminering och intersektionalitet. Fokus ligger på att titta på hur den strukturella diskrimineringen, på grund av etnisk eller religiös tillhörighet, ser ut inom olika områden i samhället, vad den får för konsekvenser och hur man kan förhindra diskrimineringen. Vad man bland annat hittade var att ungdomar med utländsk bakgrund hänvisas till yrkesförberedande program på gymnasiet i stället för mer teoretiska studier och att det talar för att vissa personer i skolan har lägre förväntningar på dessa ungdomar. Vidare pekade man på att få tillträde till arbetsmarknaden, som person med annan etnisk bakgrund, är mycket svårt. Här talade

man om att tidigt utsorteras i rekryteringsprocessen på grund av icke-svensk klingande namn, brytning på annat språk, nedvärderande av meriter eller hänvisningar till överkvalificering. Att inneha en svag position på arbetsmarknaden försämrar också tillgången till de trygghetssystem samhället har.

Vidare pekade man på den segregerade bostadsmarknaden och menade att människor med annan etnisk bakgrund fortsätter att placeras i redan segregerade förortsområden på grund av politiska beslut och hyresvärdars val. Samtidigt gör svårigheterna på arbetsmarknaden det svårt att få högre inkomst så man kan flytta samtidigt som det finns rädsla för att flytta till andra områden på grund av risken att bli diskriminerad.

Inte minst pekade man på medias roll vad gäller diskriminering. Negativa bilder av förorten, av "invandrare" och deras ursprungsländer tas upp och även fixeringen vid eventuell utländsk bakgrund vid brottsliga gärningar.

Även begreppet intersektionalitet och dess innebörd, för att riktigt förstå diskrimineringens former, är något man tar upp. Här pekar man ofta på betydelsen av hur kön, klass och etnicitet, men också ålder och så vidare, påverkar varandra och antingen förstärker eller försvagar diskrimineringens möjligheter och kraft. I denna utredning finner man bland annat att det finns kopplingar mellan boendediskriminering och diskriminering på arbetsmarknaden i båda riktningar samt att sämre etablering i arbetslivet ger sämre tillgång till samhällets trygghetssystem. Även de skilda förutsättningar som finns för människor inom samma klass är något man tar upp och man menar här att kön och etnicitet spelar stor roll.

Annan forskning är Nils Hammaréns avhandling *Förorten i huvudet - unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige* (2008). I denna diskuterar Hammarén bland annat samhällets syn på unga "invandarmän" och vad denna syn kan innebära för dessa "invandrare". Här menar Hammarén att det finns risk för att dessa män, på grund av hur de blir bemötta och sedda, spelar upp bilden av den problematiska "invandrarkillen" eller disidentifierar sig med bilden av den samme. Antingen blir det en slags självuppfyllande profetia eller ett avståndstagande. Samtidigt menar Hammarén att "invandrarkillen" även kritiseras av just invandrarkillen och att man kan se det som en internalisering av samhällets fördomsfulla syn på dessa unga män.

Skolverket skriver i sin rapport från 2005 att elever med utländsk bakgrund generellt får sämre betyg än elever med svensk bakgrund och att detta kan bero på de socioekonomiska skillnader som finns mellan de elever som har utländsk respektive svensk bakgrund. Skolverket skriver vidare att elever med utländsk bakgrund oftare har ofullständiga betyg och blir därmed inte behöriga till gymnasieskolan i samma utsträckning som svenska elever, detta är inte speciellt för Sverige utan något som förekommer i många av de så kallade OECD-länderna. De skriver också att den ökade segregationen i samhället innebär att man som elev med utländsk bakgrund ofta går i skolor där de flesta av eleverna har likartad bakgrund när det gäller etnicitet och klass, vilket kan leda till att skolorna har inte blir tillräckligt lika.

Rapporten visar att det finns vissa socioekonomiska faktorer som samvarierar med betygsresultaten exempelvis; föräldrarnas utbildningsnivå och arbetsmarknadsanknytning samt om eleven lever tillsammans med båda föräldrarna eller bara den ena. Statistiken visar att oavsett vilken bakgrund eleven har så hänger föräldrarnas utbildningsnivå ihop med hur höga betyg eleven har. Det är också tydliga skillnader mellan de elever vars föräldrar arbetar och de elever vars föräldrar inte har någon sysselsättning. Det är vanligare bland elever med utländsk bakgrund att de har föräldrar som inte har någon form av sysselsättning, bara 3 % av de svenska eleverna har föräldrar utan sysselsättning medan 43 % av de utlandsfödda eleverna som invandrat efter 1993 har det. Skolverket beskriver också att de elever som bor med två vårdnadshavare presterar bättre än de som bara bor tillsammans med den ena vårdnadshavaren.

Skolverket skriver vidare att elever med utländsk bakgrund generellt har sämre förutsättningar än elever med svensk bakgrund eftersom att dessa oftare har föräldrar som är lågutbildade och arbetslösa, dessutom är det vanligare bland elever med utländsk bakgrund att bara bo med en vårdnadshavare. Skolverket menar dock att den utländska bakgrunden i sig inte är någon förklaring till att eleverna får sämre betyg utan snarare den socioekonomiska bakgrund som de kommer ifrån. Det är bara i de fall där eleven kommit till Sverige efter 1993 som den utländska bakgrunden kan spela in, då dessa elever kan ha större språkliga bekymmer som gör att det blir svårare att få ett högre betyg (Skolverket, 2005).

Lundqvist (*"Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund"* i *"Rapport integration"*, 2005) beskriver liknande fenomen. Rapporten handlar om vilka

framtidsplaner ungdomar med utländsk bakgrund har. Vad rapporten visar är att ungdomarnas val av yrke och hur de ser på sitt framtida yrkesliv beror mycket på deras socioekonomiska förhållanden. Lundqvist menar att ungdomarnas föräldrar påverkar dem på olika sätt, delvis genom vilka råd de ger men även vilken utbildningsnivå de själva har och huruvida de själva arbetar eller ej.

Hon beskriver även att ungdomarna i vissa fall inte verkar tycka att det lönar sig att utbilda sig eftersom att de inte sett prov på att det lönar sig eftersom att föräldrarna många gånger inte fått de arbeten som de är utbildade för. I vissa fall får detta motsatt effekt hos ungdomarna, då detta skapar en vilja att kämpa än mer för att inte hamna i samma situation som föräldrarna.

Det är förmodligen så att de svårigheter som finns på den svenska arbetsmarknaden påverkar hur ungdomarna ser på sitt framtida yrkesliv, men detta gäller troligen även ungdomar som inte har en utländsk bakgrund. I rapporten skriver Lundqvist att det som tydligast påverkar ungdomarnas val av karriär är "invandrarsituationen". Ungdomarna beskrivs vara medvetna om den diskriminering som förekommer på arbetsmarknaden och detta påverkar naturligtvis deras sätt att se på sin framtid när det gäller möjligheter till arbete. Många av ungdomarna ser det då som än viktigare att vara välutbildad för att ha en möjlighet till ett arbete.

7 Resultat och analys

De tre killar och två tjejer som vi intervjuat är alla mellan 16-20 år gamla, alla utom en bor med sin mamma och sina yngre syskon i Lärjedalen. Alla ungdomarna har en annan etnisk bakgrund än svensk och för närvarande går alla ungdomar utom en på gymnasiet eller likvärdigt. Dessa ungdomar beskriver sig också som muslimer men menar att de inte är särskilt religiösa. Vidare har många av ungdomarnas familjer försörjningsstöd. Alla dessa kom vi i kontakt med via en fritidsgård i Lärjedalen dit de kommit för att träffa vänner.

7.1 Nuvarande situation

7.1.1 Familjeförhållanden

Resultat

De flesta ungdomarna har stora familjer även om de oftast inte bor tillsammans hela familjen. Nästan alla ungdomar som vi intervjuat lever med en ensam vårdnadshavare

(mamman) eftersom föräldrarna är skilda förutom i två fall där fadern är avliden. I de flesta fall, där ungdomen bor med några av sina syskon, är han/hon antingen det enda barnet som bor hemma eller den äldsta av de hemmaboende syskonen. En av ungdomarna bor hemma hos sitt syskon i väntan på egen lägenhet.

När vi frågade ungdomarna om de var nöjda med lägenheten så svarade nästan alla nej och att anledningen var att det var för litet. En av ungdomarna berättade för oss att de bor fyra personer i en trea och att det är jobbigt att bo så trångt:

”...ibland när jag är hungrig på kvällarna eller när jag har varit ute och kommer hem så vet jag att hon (mamma, förf. anm.) sover i köket, då kan jag inte gå och äta någonting för jag vet att det stör. Vi har bråkat massa gånger också, jag vill flytta hemifrån”.

Den av ungdomarna som bor tillsammans med sitt syskon svarade att:

”...bara man har ett ställe att sova på. Det är huvudsaken egentligen.”.

Alla ungdomarna har vidare diskuterat vad de vill arbeta med och vilken utbildning de vill/ville gå med sin familj eller med någon nära släkting. Alla utom en av ungdomarna uttryckte att de har stort stöd hemifrån när det gällde val av utbildning, de hade funderat ut vad de ville studera och diskuterat detta med sin familj eller sin släkting. Även om många av ungdomarna har eller har haft en del problem med skolan så har de flesta en relativt bra uppfattning om vad de vill arbeta med i framtiden.

Vi talade också med ungdomarna om vilken roll de har i sin familj och ett flertal av ungdomarna berättade om att de hjälper till hemma när familjen behöver det. De flesta ungdomarna beskrev att eftersom att de var det äldsta syskonet hemma så kände de att resten av familjen lyssnade mycket på dem. Vissa av ungdomarna berättade också att de tar mycket ansvar för sina småsyskon en av killarna sa:

”...man kan säga att jag inte är sträng mot dem när de gör någonting du vet... Jag har kompisar som inte låter sina systrar gå ut du vet. Jag tycker inte att det är

vettigt. Varför ska jag gå ut själv, varför ska jag inte låta mina systrar gå ut? De är också människor, de kan tänka...”

De flesta av killarna som vi talade med beskrev att de hade ansvaret som mannen i huset både på grund av att de äldre bröderna var gifta och inte längre bodde hemma och eftersom att föräldrarna var skilda och pappan inte heller bodde tillsammans med familjen. Detta blev som en förlängning av storebrorsrollen där de blev mannen i familjen som exempelvis skulle hjälpa till med vissa praktiska sysslor.

Analys

I vår analys finner vi att alla ungdomarna kommer ifrån familjesystem som en gång brutits upp och ombildats, både som nya system och därmed även nya subsystem (Lundsby m fl, 2000) inom familjen. I de flesta fall består de nya systemen av mamman, ungdomen och hans/hennes yngre syskon men i ett fall består det nybildade systemet av en av ungdomarna och ett av hans syskon som bor tillsammans. Eftersom att familjesystem är dynamiska så innebär detta att när individerna i systemet inte är nöjda med boendet kan detta påverka resten av individerna i familjesystemet i olika riktningar vilket det i vissa fall har gjort. Exempelvis har detta inneburit, för en av ungdomarna, att han flyttat till sitt äldre syskon istället för att stanna kvar i familjesystemet. Vidare skulle detta kunna vara hans sätt att sträva efter balans, efter jämvikt, i sitt familjesystem. Vi har ju tidigare nämnt att ett system i balans inte behöver vara harmoniskt utan lika gärna kan vara destruktivt (Bernler & Johnsson, 2001).

Att ungdomarna berättar om ett stort stöd hemifrån kan tyda på ett öppet och stödjande klimat i familjesystemet och att gränserna är öppna för kommunikation och för vad som är okej att utbilda sig till. Vidare skulle detta även kunna vara ett tecken på att familjesystemet är relativt stabilt och att det inte innehåller någon tydlig hierarkisk struktur (Bernler & Johnsson, 2001).

I familjesystemen är rollen som äldre syskon en formell roll som är naturlig i familjen (Lundsby m fl, 2000). Men i och med att familjesystemen har ombildats, med tanke på skilsmässa, så ser vi att två av killarna har förvärvat rollen som mannen i huset vilket innebär att de har två stora roller att hantera, både den som storebror och någon form av fadersroll. Detta innebär att de tar ett stort ansvar för sina syskon samt att de också har

ett stort ansvar i familjen när det gäller exempelvis kontakter med de yngre syskonens skola.

7.1.2 Klass

Resultat

Av de fem ungdomar vi intervjuat går två stycken på program på gymnasium, två går och tentar upp sina betyg på olika sätt och i olika utsträckning och en är för närvarande sysslös. De flesta har ändå en bakgrund där man gått på flera skolor, som man sedan lämnat av olika anledningar. Ett fåtal av dessa ungdomar har gått på ett Vingagymnasium, individuellt program, där en av dem i nuläget går ett nationellt program på gymnasiet och en läser upp sina betyg. De som nu går eller har gått program på gymnasienivå har också alla gått yrkesinriktade program.

Av dessa ungdomar har alla någon gång bott i Lärjedalen och de flesta bor för närvarande också kvar där. En har hela livet bott i Lärjedalen medan två har gjort det sedan de kom till Sverige och två har även bott på andra ställen i Göteborg och Sverige i övrigt.

Alla ungdomarna bor även i lägenheter där de allra flesta bor med sin mamma och sina yngre syskon. Nästan alla har eget rum även om det för de flesta inte innebär att alla familjemedlemmar har eget rum om det ska finnas ett gemensamt rum över för allas bruk. Nästan alla ungdomar säger att de inte är nöjda med sitt boende eftersom det är för litet.

Vad gäller föräldrarnas sysselsättning studerar nästan en tredjedel av föräldrarna. En läser SFI (Svenska för invandrare), en läser kärnämnen och en studerar annat. Samtidigt är knappt hälften arbetslösa och en arbetar. Två föräldrar är avlidna. Vad gäller de äldre syskon som vi fått information om återfinns några som går på gymnasium, en som arbetar och en som är mammaledig.

När vi frågar om föräldrarnas utbildning är de flesta osäkra på i vilken utsträckning föräldrarna utbildat sig och vad de har studerat. Vi får dock höra om en förälder som gått någon medicinsk utbildning i Sverige, en som gått en 6-årig grundskola i sitt ursprungsland och en som aldrig har gått i någon skola någon gång. Vidare får vi höra vad flera föräldrar arbetat med tidigare, både vad gäller i Sverige och ursprungslandet. Här nämns bland annat två egna företag, varav båda föräldrarna arbetade i det ena och

två föräldrar som haft egna företag i ursprungslandet varav den ene är avliden. En av dessa hade även eget företag i Sverige. Det nämns också om två föräldrar som varit lärare, en som varit bilmekaniker (numera avliden) och en som varit hemarbetande. Vad gäller de få äldre syskon som finns nämns inte någon vidare utbildning efter gymnasiet, som vi nämnt tidigare. Vad gäller släktingar som gått vidare med högre studier är osäkerheten stor även här. Två kusiner som läst vidare tas upp medan även några som man är osäkra på nämns.

Var inkomsten kommer ifrån varierar för föräldrarna och alla ungdomar är inte heller säkra på var föräldrarna får sin inkomst ifrån. Försörjningsstöd är dock något som nämns ofta men också CSN för en förälder som pluggar, lön för en som arbetar och A-kassa för en som är arbetslös.

Vad gäller ungdomarnas egen inkomst har de som studerar sitt studiebidrag men de nämner också att de får del av sin familjs försörjningsstöd eftersom de bor kvar hemma. Vidare nämner ungdomen som är arbetslös att han har försörjningsstöd och likaså ungdomen som inte studerar heltid.

Analys

När vi gör vår analys ser vi att nästan alla dessa ungdomar har haft problem med skolan på något sätt och det kan tyda på att deras kulturella kapital inte är det kulturella kapital som skolan/samhället förväntar sig att de har. De faktorer som påverkar deras kulturella kapital kan vara exempelvis språket och eventuella svårigheter och det faktum att alla ungdomar här har en annan etnisk bakgrund än svensk (Bunar, 2001). De program som ungdomarna läser eller har läst leder i allmänhet inte vidare till högre studier vilket skulle kunna leda till ett lägre symboliskt kapital för ungdomarna eftersom dessa typer av yrken ofta inte leder till det kulturella kapital som är väl ansett av andra i samhället. Att personal i skolan kan ha lägre förväntningar på ungdomar med annan etnicitet än svensk och därmed hänvisar till yrkesförberedande utbildningar är något som man nämner i *Integrationens svarta bok* (SOU 2006:79), vilket också är något som kan påverka ungdomarnas habitus. Det vill säga att detta kan påverka deras sätt att se på sig själva, sina möjligheter och förmågor (Bunar, 2001). Vidare ger dessa yrken oftast inte heller ett starkt ekonomiskt kapital vilket också påverkar det symboliska kapitalet och därmed makten att ha inflytande.

Att Lärjedalen är en stadsdel där många invånare har lågt ekonomiskt kapital är allmänt känt. Att även det kulturella kapital som vi tänker att många av invånarna i området har kanske inte riktigt överensstämmer med det kulturella kapital som värderas högt i Sverige menar vi kan vara något som kan innebära ett lågt symboliskt kapital med exempelvis låg status som följd både för invånarna och för stadsdelen (Bunar, 2001).

Att inte kunna skaffa sig en lägenhet som man är nöjd med kan bero på flera saker. För många av dessa kan det ha med ekonomiskt kapital att göra men även med socialt kapital (Bunar, 2001). Att ha "rätt" kontakter kan innebära att det är lättare att få den typ av bostad som man vill ha speciellt om man vill bo i de mer centrala delarna av Göteborg vilket är allmänt känt idag (*SOU 2006:79*).

Det mönster vi ser vad gäller föräldrarnas sysselsättning är att de flesta studerar eller är arbetslösa vilket resulterar i lågt ekonomiskt kapital samt att det kan leda till samma typ av kulturellt kapital som vi nämnt tidigare där det på grund av låg nivå på utbildning och arbetslöshet inte är ett ansett kulturellt kapital. Vidare kan detta innebära att det sociala kapital som erhålls kan leda till att dessa individer får svårare att nå positioner i samhället som är förknippade med status och makt (Bunar, 2001). Att inte förfoga över dessa kapital leder till att man inte heller får den typ av symboliskt kapital och makt som behövs för att kunna ta sig ur exempelvis arbetslöshet. Skolverket skriver också i sin rapport från 2005 att föräldrarnas sysselsättning och utbildningsnivå är något som påverkar hur väl ungdomar presterar i skolan. Här kan vi se att föräldrarnas utbildningsnivå i regel är låg samt att sysselsättningsnivån är låg. Vidare har vi tidigare i resultatet beskrivit att de ungdomar vi intervjuat har eller har haft en del svårigheter i skolan vilket denna rapport alltså styrker.

Vad vi ser när vi tittar på de föräldrarna som vi vet vad de gjort tidigare är att de flesta har haft arbete men inte något högre tjänstemannarbete eller liknande. Vi ser ändå att risken finns att många kan ha förlorat en del av sitt symboliska kapital då många är arbetslösa eller studerande (Bunar, 2001).

Eftersom de flesta inkomsterna kommer ifrån försörjningsstöd, A-kassa eller studiemedel kan vi anta att det ekonomiska kapitalet är lågt vilket också påverkar det symboliska kapitalet negativt (Bunar, 2001).

Att inneha den typ av socialt och kulturellt kapital som samhället värderar lågt samt att ha ett lågt ekonomiskt kapital är något som påverkar ungdomarnas symboliska kapital negativt. Detta är något som för ungdomarna kan innebära en påverkan på habitus, som vi tidigare nämnt, där synen på sig själv, sina möjligheter och det omgivande samhället påverkas genom den diskriminering man möter som i sin tur leder till internalisering av samhällets bild (Bunar, 2001).

7.1.3 Etnicitet

Resultat

Alla ungdomar som vi intervjuat har en annan etnisk bakgrund än svensk, en av dem är född i Sverige medan de flesta andra flyttat hit som barn, när de var mellan ett och sju år gamla. En av ungdomarna flyttade dock till Sverige år 2004.

Vi frågade ungdomarna om de var nöjda med det område de är bosatta i och fick blandade svar. Två av ungdomarna var nöjda med området och det som var positivt var att de hade ett stort nätverk där, med många vänner och bekanta. En av dem beskrev att eftersom att hon kände många i området så gjorde det också att hon kände sig trygg där:

”För min del känner jag mig trygg för att jag känner allihopa och jag vet att ingen skulle skada mig. Men det är så när man bor här”

Två av de andra ungdomarna kände sig inte nöjda med området, den ena av dem ville hellre bo i ett annat område där han bott tidigare och där han även hade sina vänner. Den andra av dem beskrev att han hellre ville bo i en annan förort där det var lugnare:

”Man ser en massa ungdomar som håller på med bråk och såna saker. Man tycker inte att det är roligt. Jag menar, jag var också sån och bråkade. Men nu, har jag blivit äldre och tänker, det är inte värt för att bo här”

Den sista ungdomen sa att det kan vara både bra och dåligt att bo i området. Han säger att det enda som inte är bra med området är att det bor för få svenskar där. Han säger att området kanske inte skulle bli bättre men att han skulle tycka att det var trevligare om

det bodde fler svenskar där. Han tror att detta också skulle kunna ta bort en del fördomar mellan invandrare och svenskar:

”För till exempel en invandrare kanske tycker inte om en svensk och en svensk tycker inte om en invandrare. Men vi är i alla fall människor. Gud har skapat oss att vi är människor, förstår du? Så att vi alla ska kunna kommunicera och så med varandra. Det är vad jag tycker. Kanske nån annan inte tycker så, men jag tycker så”

De andra ungdomarna talade också om hur det är att bo i ett område där de flesta människor har en annan etnisk bakgrund än svensk. De flesta av dem upplevde att det inte spelade någon roll att de flesta i området hade utländsk bakgrund och att det kändes bra att bo där och att de trivs. En av ungdomarna tyckte dock att det var tråkigt eftersom det gjorde att han inte fick använda sin svenska så mycket som han ville:

”...alla mina kompisar är kurder och vi snackar bara på kurdiska, så man kan inte. Om man bor i ett svenskt område där det inte bor så många, vad ska man säga, invandrare, blattar, så är man tvungen att snacka svenska med dem. Man lär sig bättre så. Det är mycket lugnare också, det har jag sett själv”

När vi frågade ungdomarna vilket som är deras modersmål så nämnde ingen utav ungdomarna svenska, trots att en av dem är född i Sverige och en annan flyttade till Sverige vid ca ett års ålder. Bara en av ungdomarna talade oftast svenska hemma, av de andra så var det vanligaste att de talade sitt modersmål hemma. Dock talade några av dem oftast svenska med sina syskon och modersmålet med sina föräldrar. Några av ungdomarna sa vidare att det kan vara positivt att kunna flera språk när man ska söka arbete i framtiden.

Nästan alla ungdomarna hade svårt att svara på vad som kan vara positivt med att ha utländsk bakgrund, något som dock nämns är att det är positivt att man på grund av sin bakgrund kan flera språk. De nackdelar som nämns är desto flera, alla ungdomarna säger att fördomarna är många mot personer med utländsk bakgrund. Vissa av

ungdomarna berättar för oss att de helst inte vill säga vilket land de kommer ifrån om någon frågar. Detta på grund av dessa personer då tror saker som inte stämmer:

"Alltså, först tror de ju jag är sån, typ, värsta klackskorna, såna kurder har, och importstil och sånt. Men sen när de träffar en är det helt annorlunda. Så får de andra tankar om en"

Alla ungdomar som vi talat med säger vidare att de är muslimer men uttrycker att de inte är religiösa och de flesta säger också att de inte tror att deras tro har påverkat dem på något särskilt sätt när det gäller hur man ser på sin framtid.

Analys

Många av ungdomarna säger att de är nöjda med området och pekar på att de känner en trygghet där med tanke på det nätverk de har i området. Samtidigt nämner flera av ungdomarna att det händer en del saker i området och att det troligtvis är lugnare i andra områden. Att de ändå känner sig trygga i området kan, förutom den naturliga orsaken att man kan känna sig trygg i det område man växt upp i, tyda på strukturell diskriminering. Här kan det innebära att de har internaliserat en bild från samhället som ibland beskriver att ungdomar med annan etnisk bakgrund än svensk hör hemma i förorten och att de inte är "accepterade" i andra områden på samma sätt som ungdomar med svensk bakgrund är (SOU 2006:79). Med andra ord att de, som människor med annan etnisk bakgrund, inte passar in i de vedertagna normer som finns i det svenska samhället. Samtidigt kan det också tyda på att de har upplevt en form av direkt individuell diskriminering på andra platser (SOU 2005:41). En sak som styrker detta är exempelvis att en av ungdomarna säger att "ingen skulle skada mig där" och syftar på området hon bor i nu.

Att en ungdom dock säger att han tycker att fler svenskar borde bo i området, eftersom det skulle kunna ta bort en del fördomar grupperna emellan, kan tyda på att han inte har tagit till sig bilden på samma sätt som de övriga ungdomarna kan ha gjort. Detta skulle kunna bero på att han inte har blivit utsatt för lika mycket diskriminering som de övriga. Det kan också vara så att han ser bilden som de andra ungdomarna internaliserat men väljer att inte låta den påverka honom och hans sätt att se på samhället och dess

invånare. Vilket Hammarén (2008) menar kan vara ett sätt att hantera samhällets ibland fördomsfulla syn på människor med annan etnisk bakgrund.

När det gäller hur ungdomarna tänker kring fördomar så kan vi tolka det som att detta kan bero på den individuella diskriminering som kan förekomma både inom den etniska grupp ungdomarna tillhör och från individer utanför gruppen. Det exemplet där en ungdom nämner att klackskor är något som kurder använder är ett exempel på att man kan ha föreställningar om sin egen grupp. Han nämner också att han upplever fördomsfullhet från andra. Denna typ av internaliserade bilder och fördomar dessa ungdomar stöter på kan vara en följd av strukturell och institutionell diskriminering, som exempelvis medias ibland stereotypa framställningar (SOU 2005:41, SOU 2006:79).

Vidare tänker vi att det faktum att alla ungdomar nämnde att de inte var särskilt religiösa kan tyda på individuell och strukturell diskriminering. Det är möjligt att de vill ta bort fokus på religion i och med den risk för diskriminering som finns i vårt samhälle när man nämner att man tillhör en annan religion än kristendomen, speciellt islam.

7.2 Tankar om framtiden

7.2.1 Familjeförhållanden

Resultat

När vi bad ungdomarna berätta om vad de tänker om framtiden så beskrev alla att de ville få ett arbete som de trivs med samt att de ville skaffa familj och barn. Nästan alla av ungdomarna ville ha två eller tre barn och bara en av ungdomarna kunde tänka sig att skaffa flera barn än så.

Många av dem beskrev att det viktigaste i framtiden var att de ville ha ett ”normalt liv” och tjäna tillräckligt för att försörja sig och sin familj men att de inte ville ha något överflöd av pengar. En av ungdomarna talade om att få leva ett lugnt liv och att det viktigaste i livet var hälsa och kärlek.

Vi talade med ungdomarna om drömmar inför framtiden, något som de skulle vilja uppleva i livet. Två av ungdomarna berättade om olika resor som de skulle vilja göra, en av ungdomarna berättade om en specifik sak som hon skulle vilja göra någon gång i livet men samtidigt att ingen i omgivningen skulle acceptera detta. De andra två

ungdomarna beskrev att de ville uppleva var att se sina barn växa upp och att deras familj skulle få må bra och vara lycklig.

Analys

Ungdomarnas tankar om framtiden kan tolkas som en önskan om ett liv i ett system med mer stabilitet (Schjöldt & Egeland, 1994). Många av dessa ungdomar lever i relativt ostabila system med exempelvis skilsmässor i bakgrunden. Det kan vara så att ungdomarna upplever de system som de lever i nu som för öppna med svaga gränser mot externa system (Bernler & Johnsson, 2001), som exempelvis myndigheter; detta med tanke på att flera av ungdomarnas familjer är beroende av försörjningsstöd. Samtidigt är det inte omöjligt att det råder förvirring i familjesystemet med tanke på att regler och normer i föräldrarnas hemland kan se annorlunda ut än i Sverige, ett exempel här skulle kunna vara skilsmässor. I och med att familjesystemet har förändras på det sätt att pappan inte längre är lika aktiv i systemet så förändras rollfördelningen, vilket kan skapa viss förvirring hos familjemedlemmarna då gränserna mellan subsystemen i familjen inte heller blir tydliga. I många av dessa familjer verkar äldste sonen ha tagit över rollen som mannen i huset och därmed är den som bestämmer regler i familjen samt den som stöttar och hjälper mamman med typiska föräldrasysslor, såsom att gå på syskonens föräldramöten i skolan etc. Detta tyder vidare på att sonen då är en del av "föräldrasubsystemet" samtidigt som han är en del av "syskonsubsystemet" (Lundsby m fl, 2000). Den rollkonflikt som detta skulle kunna innebära för vissa av ungdomarna kan indirekt vara orsaken till den strävan efter "normalitet" i framtida familjesystem som de flesta ändå verkar tycka är mycket viktig.

7.2.2 Klass

Resultat

På frågan var man vill bo i framtiden nämner de flesta att de kan tänka sig att bo kvar i förorten. En säger tydligt att han vill bo i en förort och en att han hellre bor i ett annat område, dock också förort, där det är lugnare och en annan att:

"Jag skulle inte ha något emot att bo kvar här. Men det är ju inte så bra att bo i Lärjedalen heller när man söker arbete. Tror jag inte eller det är jag nästan säker på"

Drömplatsen att bo på var för många sydeuropeiska länder där hav och sol bland annat nämndes som något positivt. Att lära sig språk och träffa trevliga människor nämndes

också som anledningar. En av ungdomarna nämnde att ett radhus i Partille i Göteborg vore en dröm.

När det kommer till synen på framtida arbetsliv och hur man når fram till ett arbete så var alla tydliga med att de vill ha arbete och att man når ett sådant genom att gå i skolan. Hur länge man dock ansåg att man måste gå i skolan varierar. Alla nämnde de skulle gå klart gymnasiet eller något yrkesförberedande likvärdigt. Här var målet först för några att börja gymnasiet eller likvärdigt och för en av dessa finns tanken att eventuellt studera vidare efter gymnasiet sedan på högskola/universitet. De två som redan går på gymnasiet menar att de vill börja arbeta direkt efter gymnasiet och en av dem att hon kanske vill studera vidare senare om hon orkar. Att orka var något som nästan alla nämnde. Här nämner en av dem som vill börja arbeta direkt efter skolan att hon inte skulle orka studera vidare och en att hon inte vet om hon kommer orka. En som var osäker på om han skulle orka gymnasiet pekar på att man kan få utbildning via sin kommande arbetsplats sedan.

Vidare menar två att det är viktigt att ha kontakter för att få arbete och en av dessa är inte alls orolig för att inte hitta arbete eftersom hon anser sig ha så många kontakter. Båda dessa tillsammans med en ytterligare ungdom menar att det bara är att sätta igång och söka arbete när det är aktuellt medans en av de andra ungdomarna menar att hon automatiskt kommer att få arbete efter sin gymnasieutbildning på grund av hennes inriktning. En av ungdomarna beskriver att om man utbildar sig så får man ett arbete.

När vi frågar hur det skulle kännas att vara arbetslös svarar alla att de tror de skulle kännas jobbigt på olika sätt. Här pekar två på att det skulle vara tråkigt att inte ha något att göra på dagarna och resten att det skulle kännas riktigt jobbigt. Här kommer tankar fram att man vill göra sig förtjänt av vad man får och att man måste kämpa hårt för att hitta ett arbete.

Drömarbetet menar många hänger ihop med vad de vill gå för utbildning. Många är intresserade av någon typ av hantverks- eller servicearbete inom områdena bygg, snickeri, måleri och restaurang och en vet inte ännu vad hon vill bli. Vidare har en av ungdomarna många drömmar om vad han vill och kan göra och det är alltifrån snickeri till att bli advokat. Han nämner dock ödet som även en annan av ungdomarna gör.

Vad gäller att göra karriär i övrigt som att exempelvis vara chef är det bara en som tänkt på det och han menar det skulle vara kul att vara chef i ett eget företag. En annan menar dock att det skulle vara jobbigt att vara chef och att det därmed är bättre att arbeta för andra.

Analys

Utifrån hur de flesta ungdomarna uttrycker sig om sitt framtida boende kan vi tolka detta som att de flesta känner sig hemma i förorten. Detta kan bero på den typ av kapital som ungdomen förfogar över; både kulturellt och socialt (Bunar, 2001). Det kan också bero på att ungdomens habitus har påverkats av samhällets syn på invandrare i förorten vilket tar sig uttryck genom att man tycker sig höra hemma där. Att ungdomen som vi citerat ovan i resultatet uttalar sig som hon gör pekar också på att hon kan ha internaliserat samhällets bild av invandrares möjligheter på arbetsmarknaden.

Det faktum att de flesta är osäkra på om de skulle orka studera vidare efter gymnasiet kan vi tolka som att ungdomarnas habitus, som är påverkat av omgivningen påverkar dem i en viss riktning (Bunar, 2001) som säger att de inte tror sig klara av högre studier. Två av ungdomarna nämner att det är viktigt att ha den typen av socialt kapital, kontakter på arbetsmarknaden, som gör det lättare att få ett arbete, där en av ungdomarna också anser sig ha den typen av kapital.

Vad gäller ungdomarnas tankar kring arbetslöshet ser vi inget tydligt mönster förutom att de flesta av ungdomarna säger att det skulle vara tråkigt eller jobbigt att bli arbetslös. Detta är dock inget som vi väljer att analysera utifrån kapital eller habitus då vi tänker att denna åsikt gäller de flesta människor. Däremot kommer en tanke upp som handlar om att man vill göra sig förtjänt av vad man får. Detta skulle kunna tyda på att man har internaliserat samhällets bild av att man inte ska leva på andras bekostnad utan att man ska klara att försörja sig själv.

Ungdomarnas tankar om karriär och om att starta eget kan vara på grundval av deras kulturella kapital (Bunar, 2001). Exempelvis har inte ungdomarnas föräldrar, i de flesta fall, haft någon eftergymnasial utbildning vilket kan innebära att ungdomarna därmed inte heller har intresse för detta.

Även när det gäller ungdomarnas drömarbeten kan vi se att habitus kan vara påverkat av omgivningens förväntningar på vad människor med annan etnisk bakgrund än svensk bör/kan arbeta med.

7.2.3 Etnicitet

Resultat

Vi frågade ungdomarna vad det kan finnas för fördelar och nackdelar med att ha utländsk bakgrund i framtiden när de ska söka arbete, nästan alla av ungdomarna tyckte att det inte fanns några fördelar med detta. En sa dock att det kunde vara en fördel om man söker arbete hos en person med samma bakgrund som en själv och en av ungdomarna sa att det skulle kunna vara en fördel eftersom att man då kanske har en annan sorts erfarenhet, än svenskar, som man lärt sig i sitt hemland. Alla ungdomarna sa vidare att de trodde att det var mycket svårare att få ett arbete när man har utländsk bakgrund än om man är svensk. Så här sa en av ungdomarna när vi frågade om det finns några nackdelar med att ha utländsk bakgrund när man söker arbete:

”Jag vet inte faktiskt. Alltså, det beror ju på vad man söker för jobb också, till exempel kontorsjobb de tar ju inte alltid invandrare. Eller jag vet inte hur det är faktiskt. Man kollar ju mest på utbildning. Men vad jag tror till exempel är om två personer har samma utbildning och allt annat så är det nackdel att vara utländsk. Så tänker jag i alla fall... det är mycket man läser på tidningar och nyheter... så man börjar ju tänka som, ja, som nyheterna säger”

Alla ungdomarna säger att man måste kämpa i skolan och skaffa en utbildning för att få den framtid som man vill ha. En av ungdomarna säger:

”Det är bara att plugga och kämpa. Så som min farsa brukar säga ’ jobb kommer inte till dig, du måste leta efter det’.”

Analys

Detta tyder på en tydlig strukturell diskriminering där ungdomarna, ifrån andra i sin omgivning och från samhället i övrigt, har fått höra att människor med annan etnisk

bakgrund än svensk sorteras ut och inte får arbete. Med andra ord kan ungdomarna fått höra detta från människor i sin närhet och/eller att de har internaliserat samhällets bild av olika etniska gruppers möjligheter på arbetsmarknaden (SOU 2005:41, SOU 2006:79), Exempel på det senare är det en ungdom säger om medias rapportering i citatet ovan; detta fenomen beskrivs också i *Integrationens svarta bok* (SOU 2006:79). Även bilden av att de måste kämpa hårt för sin framtid och att inte kunna få exempelvis kontorsarbeten tyder på en form av strukturell diskriminering där ungdomarna internaliserat bilden av de inte har tillräckliga kunskaper för exempelvis den typen av arbete. När det gäller detta har skolan en stor påverkanskraft enligt *SOU 2006:79* som menar att lärare och syokonsulenter ofta har lägre förväntningar på ungdomar med annan etnisk bakgrund. Detta visar på en form av institutionell diskriminering.

7.3 Intersektionell analys

Vad gäller ungdomarnas familjeförhållanden, där de bor med sina mammor och yngre syskon och att många innehar försörjningsstöd, är något som vi tänker oss kan påverka klasstillhörigheten. De faktorer som vi tagit upp under begreppet klass som vi tänker oss kan påverka familjesituationen kan vara ekonomi, föräldrarnas typ av sysselsättning samt deras utbildningsnivå. Dessa faktorer hos familjerna leder, enligt Bunar (2001) till olika typer av socialt och kulturellt kapital, i vårt fall sådana typer av kapital som inte är högt värderade av samhället. Detta kan i sin tur leda till lägre symboliskt kapital i form av status och maktförlust, vilket ökar risken att utsatt för olika former av diskriminering och, som i sin tur kan påverka familjerna, därmed även ungdomarna genom att deras habitus påverkas negativt (Bunar, 2001). Ett exempel skulle kunna vara att föräldrarna har låg status i samhället vilket vi tänker kan speglas i hemmiljön. Föräldern kanske till exempel inte kan läsa och skriva svenska så bra vilket leder till att ungdomen får ta ett stort ansvar när det gäller kontakter, för föräldrarnas räkning, med skola och/eller myndigheter. Att ungdomarna får ta stort ansvar hemma kan leda till den rollkonflikt och de instabila familjesystem vi tidigare nämnt (Lundsby m fl, 2000). Att föräldrarna vidare har lågt ekonomiskt kapital och att de flesta inte arbetar kan också leda till mer rent ”praktiska” problem såsom svårigheter att få de vardagliga utgifterna att gå ihop samtidigt som även risken för vidare diskriminering finns här. Även föräldrarna i sin tur kan ha internaliserat samhällets bilder av dem, som vuxna med annan etnisk bakgrund än svensk.

Att ungdomarna har en annan etnisk bakgrund än svensk och att alla av dem bor i förorten tänker vi hänger samman med deras klasstillhörighet. Vidare påverkas

ungdomarnas sociala kapital (Bunar, 2001) negativt av att deras nätverk främst består av personer från samma klasstillhörighet som dem, detta kan innebära att de inte har ”rätt” kontakter som hjälper dem vid exempelvis arbets- och bostadssökande.

Ungdomarna upplever att de möter många fördomar på grund av att de har en annan etnisk bakgrund än svensk. Detta tänker vi kan påverka familjesystemet på olika sätt exempelvis genom att familjens redan ostabila system blir utsatt för än mer påfrestande från externa system som exempelvis skolan (Schjöldt & Egeland, 1994). Även här ser vi att både ungdomarnas och föräldrarnas habitus kan ha påverkats som vi tidigare nämnt.

I det område som ungdomarna bor har de flesta boende en annan etnisk bakgrund än svensk. Största delen av ungdomarnas sociala nätverk finns i området vilket också innebär att de flesta i ungdomarnas nätverk är personer med annan etnisk bakgrund än svensk, därmed inte sagt att dessa personer har samma etniska bakgrund som ungdomarna själva. Vi har tidigare talat om att det är svårt att ta sig utanför klassgränserna eftersom att ungdomarna till stor del saknar det sociala och kulturella kapital som behövs för detta ändamål. Vilken etnisk bakgrund man har och i vilka nätverk man umgås i tänker vi också har betydelse för vilken klasstillhörighet man har. Vidare har vi tidigare nämnt att ungdomarna troligtvis har blivit utsatta för både strukturell, institutionell och individuell diskriminering på grund av vilken etnisk bakgrund de har (SOU 2006:79), men vi tänker oss att även klasstillhörighet är något som spelar in när det gäller på vilket/vilka sätt man diskrimineras samt i vilken utsträckning. Ett exempel kan vara vid arbetssökande då det att ha en annan etnisk bakgrund än svensk och dessutom bo i en klassisk segregerad förort kan vara en nackdel, med tanke på att individens boende kan peka på en viss typ av klasstillhörighet (SOU 2005:41).

7.4 Hur nuvarande situation kan påverka tankar om framtiden

Vi tror att ungdomarnas nuvarande familjeförhållanden, kan vara något som påverkar ungdomarnas sätt att beskriva hur de vill att deras framtida familj ska se ut. De nämner bland annat att de vill ha max två eller tre barn och detta skulle kunna vara en konsekvens av att de själva kommer ifrån relativt stora familjer med många barn.

Som vi tidigare nämnt kan ungdomarnas tankar om framtiden tolkas som en önskan om ett liv i ett system med mer stabilitet (Schjöldt & Egeland, 1994), vilket kan vara ett

resultat av att många av dessa ungdomar tycks leva i relativt ostabila system med exempelvis skilsmässor i bakgrunden. Vidare beskriver de att de vill ha ett ”normalt” liv med en lagom stor inkomst som räcker till att försörja familjen utan något överflöd detta. Vi tänker oss att detta kan bero på att de själva i många fall är uppvuxna med knappa ekonomiska förhållanden med föräldrar som antingen studerar eller är arbetslösa med a-kassa eller försörjningsstöd.

Även att det exempel vi tidigare nämnt, att ungdomarna tar ett stort ansvar i familjen, tänker vi oss kan påverka hur de vill att deras framtida familjer ska vara. Den rollkonflikt som detta kan innebära kan vara något som bidrar till den normalitet som ungdomarna verkar eftersträva i sina tankar kring sin framtida familj eftersom att en sådan rollkonflikt kan vara påfrestande för många (Lundsby m fl, 2000).

Vad gäller föräldrarnas sysselsättning och utbildningsnivå så tror vi att även detta har betydelse för hur stor motivation ungdomarna har när det gäller högre studier samt hur mycket de tror sig klara av. Att ungdomarna valt yrkesinriktade program är något som skulle kunna vara påverkat av detta. Detta är även något som Skolverket (2005) nämner i sin rapport, vilket vi nämnt tidigare.

Att de flesta av ungdomarna vidare inte vet om de orkar studera vidare efter gymnasiet eller ej kan ha med ungdomarnas habitus att göra, vilka är påverkade av omgivningen (Bunar, 2001). Här skulle ungdomarnas habitus kunna vara påverkade på det sätt att de inte tror sig kunna klara av mer och högre studier. Att även inneha den typen av socialt kapital som innebär kontakter på arbetsmarknaden, som gör det lättare att få arbete, är något som två ungdomar nämner som mycket viktigt och där en av ungdomarna också anser sig ha den typen av kapital.

Vi har tidigare nämnt i vår analys att ungdomarna har den typ av socialt och kulturellt kapital som leder till ett lågt symboliskt kapital. Att många av ungdomarna vill bo i förorten i framtiden och tror att de kommer känna sig hemma där är något som kan vara en följd av de kapital och habitus som ungdomarna har. En anledning som gör att de känner sig hemma i området kan dels vara att de är uppvuxna där samtidigt som de är bekanta med områdets regler och normer som kommer sig av de kapital vi nämnt. Det faktum att personerna i ungdomarnas nätverk är av samma klass samt har annan etnisk bakgrund än svensk kan göra att de fortsätter umgås i samma kretsar vilket inte leder till någon förändring av kapitalen (Bunar, 2001). Vidare beskriver ungdomarna att för att få

det arbete man vill ha så är det viktigt att kämpa i skolan och skaffa sig en utbildning. Dessutom nämner de att det är viktigt att ha "rätt" kontakter för att få det jobb man vill ha. Detta kan vara en följd av man i vissa fall sett sina föräldrar vara utan rätt utbildning och "rätt" kontakter och på grund av detta blivit arbetslösa. Reaktionen kan dock i många fall bli den omvända, då ungdomarna kämpar än mer för att inte hamna i samma situation som sina föräldrar eller släktingar (*Unga med attityd*, 2007). Trots att ungdomarna beskriver hur viktigt de tycker att det är att skaffa sig en utbildning så väljer de att läsa yrkesinriktade program och endast en av ungdomarna hade tänkt kanske läsa vidare efter det. Även detta kan hänga ihop med ungdomarnas habitus, att de internaliserat samhällets bild av de, som ungdomar med etnisk bakgrund "klarar av" och vad de bör arbeta med. Att intresset att göra karriär och starta eget var lågt kan också vara något som beror på ungdomarnas och föräldrarnas kapital. Att även två av ungdomarna haft föräldrar med eget företag kan ha bidragit till dessa ungdomars känslor och tankar inför detta.

De fördomar och den diskriminering som ungdomarna tycker sig möta i nuläget är också något som de tror sig få möta i framtiden. Ett exempel som ungdomarna tar upp är att det är lättare att få jobb som svensk än som "invandrare".

Att få höra att människor med annan etnisk bakgrund än svensk sorteras ut och inte får arbete kan tyckas visa på strukturell diskriminering i den mening att ungdomarna påverkas från omgivningen genom detta sagda (*SOU 2005:41*, *SOU 2006:79*) och att de kan börja tro dessa saker och förvänta sig att det är så det kommer att bli även för dem. Här blir begreppet habitus åter relevant på det sätt att ungdomarna här kan ha internaliserat samhällets bild och/eller dess diskriminering (Bunar, 2001). Exempel på detta är det exempel vi tidigare nämnt då en ungdom just hänvisade till medias rapportering om invandrades svårigheter på arbetsmarknaden. Även att ha bilden att de måste kämpa hårt för sin framtid för att få vissa arbeten tyder på strukturell diskriminering där även institutionell diskriminering i form av påverkan av skolan blir aktuell (*SOU 2006:79*).

8 Slutdiskussion

När vi började med denna studie hade vi en föreställning om att vi skulle kunna finna att dessa ungdomar upplever att de har dåliga förutsättningar och möjligheter vad gäller arbete i framtiden samt att de känner sig diskriminerade på grund av sitt ursprung. Detta stämmer mestadels med vad vi fått fram; dock tänker vi att ungdomarna i de allra flesta

fall inte är medvetna om att de internaliserat samhällets bilder av dem och deras situation. Ibland när ungdomarna talar om vissa fenomen och situationer förklarar de inte varför de upplever dessa saker på ett visst sätt utan ger mest intrycket att "det bara är så". Detta får oss att tänka på strukturell diskriminering genom internalisering av samhällets bilder då vi sällan fått konkreta erfarenheter beskrivna för oss. Ett exempel kan vara att flera ungdomar nämner att de inte tror sig orka läsa vidare vilket mycket väl kan vara en reaktion på samhällets förväntningar på deras förmåga.

Genom att göra denna studie har vi insett att det skrivs en hel del om ungdomar från förorten och detta har fått oss att tänka på vad denna typ av forskning kan göra med de människor som bor i dessa områden. Vi tänker att den här typen av studier i många fall kan vara en del av den strukturella diskrimineringen som ungdomarna blir utsatta för genom att den reproducerar bilderna av dessa områden och dess invånare. Vår studie är därmed en del av detta. Dock tänker vi att det ändå är viktigt att genomföra denna form av studier eftersom att vi annars inte skulle veta hur det ser ut i dessa områden och vad det innebär för dess människor. Därmed måste denna kunskap införskaffas för att det överhuvudtaget ska vara möjligt att kunna förändra denna ojämlikhet.

Kanske behöver dock forskningen i detta ämne utvecklas i en annan riktning så att inte dessa områden och dess invånare stigmatiseras ytterligare. Här efterlyser vi exempelvis mer forskning kring de positiva och stärkande krafter och fenomen som finns i dessa områden. Vidare önskar vi mer forskning och uppmärksamhet kring "svenska" ungdomar i "svenska" områden och deras attityder och tankar. Vi tänker att deras attityder och tankar kanske möjligtvis inte behöver skilja sig så mycket från andra ungdomars i mer utsatta områden. I dag förundras och chockas många av "invandrarungdomars" tyckanden och göranden vilket vi därmed tycker kan tyda på ett behov av fokusskifte där även "svenska" ungdomars tyckanden och göranden synas under lupp. Kanske fokus i slutändan ibland mer bör ligga på ungdomar i allmänhet utan att hänvisa till ursprung och bostadsområde?

9 Referenser

Internet

www.codex.vr.se (09-04-18)

Göteborgsbladet (2007); Områdesstatistik från Göteborgs Stads officiella webbplats
www.goteborg.se (09-04-16)

Lundqvist, Catarina (2005): *Karriärvägar för ungdomar med utländsk bakgrund – Framtidsplaner, orienteringar och strategier mellan utbildning och arbete*. Ingår som expertbilaga i *Rapport integration* (2005). Laddas ner från www.integrationsverket.se (2009-03-16)

Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/artikel/1191815> (2009-04-19)

Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/artikel/1131765> (2009-04-19)

Ungdomsstyrelsen (2008): *Fokus 08 – en analys av ungdomars utanförskap*.
www.ungdomsstyrelsen.se (2009-03-16).

Ungdomsstyrelsen (2007): *Unga med attityd – ungdomsstyrelsens attityd och värderingsstudie 2007*. www.ungdomsstyrelsen.se (2009-03-16)

Litteratur

Bernler Gunnar/ Johnsson Lisbeth (2001): *Teori för psykosocialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Bunar, Nihad (2001): *Skolan mitt i förorten - fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB

de los Reyes, Paulina/ Mulinari, Diana (2005): *Intersektionalitet - kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. Malmö: Liber

Eriksen, Thomas Hylland (1998): *Etnicitet och nationalism*. Nora: Nya doxa.

Hammarén, Nils (2008): *Förorten i huvudet - unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*. Stockholm: Bokförlaget Atlas

Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Larsson, Sam/ Lilja, John/ Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur

Ludsbye, Maths m.fl. (2000): *Familjeterapins grunder: ett interaktionistiskt perspektiv baserat på system-, process- och kommunikationsteori*. Stockholm: Natur och kultur.

Payne, Malcolm (2002): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur.

Schjöldt, Borrik/ Egeland Thor Aage (1994): *Från systemteori till familjeterapi*. Lund: Studentlitteratur.

Sernhede, Ove (2002): *AlieNation is My Nation – hiphop och unga mäns utanförskap i Det Nya Sverige*. Stockholm: Ordfront förlag.

Svenning, Conny (2003): *Metodboken - samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling, klassiska och nya metoder i informationssamhället, källkritik på Internet*. Eslöv: Lorentz Förlag

Utredningar och rapporter

Skolverket (2005): *Elever med utländsk bakgrund – en sammanfattande bild*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2005: 41. *Bortom vi och dem: Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2006:79. *Integrationens svarta bok - agenda för jämlikhet och social sammanhållning*. Slutbetänkande av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. Stockholm: Fritzes.

10 Bilagor

Intervjuguide

Går du i skolan?

- Vilken skola eller utbildning går du på/har gått på?

Hur många är ni i din familj?

I ursprungsfamilj? I egen familj?

Har du några syskon?

- Vilken plats har du i syskonskaran?

Var föddes du?

Var är dina föräldrar födda?

Varför flyttade din familj till Sverige?

Vilket område bor du i?

- Hur länge har du bott i området?
- Var bodde du tidigare?

Hur bor du nu?

Villa, lägenhet etc.? Själv, med föräldrarna, med annan etc.?

Hur stort?

Har du eget rum?

Är du nöjd med ert boende/området?

Lägenheten?

Området?

Segregerat? (Hur är det att bo i ett område där det bor så många människor med utländsk bakgrund?)

Trångt?

Arbetar/studerar dina föräldrar/syskon?

OM JA

- Vad arbetar/studerar de med?

OM NEJ

- Är de arbetslösa, sjukskrivna etc.?

Har dina föräldrar/syskon någon utbildning?

- Vilken/vilka? I vilket land/länder genomfördes utbildningen/arna?

Är det någon i släkten som läst på universitet/högskola?

Arbetar du nu/har du arbetat tidigare?

- Med vad, hur mycket, hur länge?

Vet du om dina föräldrar har någon annan inkomst än arbete/sjukersättning/a-kassa? Ex. bostadsbidrag?

Har du någon egen inkomst från ex. lön eller bidrag?

Vilket/vilka är ditt/dina modersmål?

Vilket språk talar du oftast hemma?

- Vilka fördelar/nackdelar upplever du det finns med att prata svenska/annat språk hemma?

Talar du fler än ett språk?

OM JA

- Fördelar med att vara flerspråkig?
- Talar du dessa flytande eller upplever du att du har vissa svårigheter med språket/språken?
- Vad är det för svårigheter?
- Vad upplever du finns för nackdelar med att vara flerspråkig förutom ev. konkreta språksvårigheter som ovan?

OM NEJ

- Vilka fördelar/nackdelar finns det med att bara prata svenska?

Vilka fördelar finns det med att du har en annan bakgrund än svensk? Nackdelar?

Har ni diskuterat utbildning & arbete hemma?

Vad sägs? Vad anser dina föräldrar?

Resonerar du som dina föräldrar?

Har du någon religion? Vilken?

- Hur upplever du att den har påverkat ditt sätt att se på framtiden och de val du gör ang. arbete/studier?

Vad har du för roll i din familj?

Ansvar/stress?

Umgänge?

Släktens/familjens påverkan på val i livet?

Ex. yrkesval/studieval?

Berätta om vad du tänker om framtiden?

När det gäller arbete/arbetsliv?

Att få arbete, hur för att nå dit?

Arbetslöshet?

Drömarbete/drömliv?

Starta eget?

Karriär?

Arbetsmiljö?

Meningsfullhet?

Ekonomi?

Möjlighet att välja arbete?

Utbildning (högskola)?

Utländsk bakgrund, tillgång/svårigheter?

Hur ska du göra för att din framtid ska bli så som du vill ha den?

Vad är du orolig för?

Har du något stöd hemifrån när det gäller vad du vill göra?

Hur skulle det vara att göra tvärt emot vad din familj/släkt vill att du ska göra?

Vad skulle hända då?

Vad är viktigt? Pengar? Karriär? Status? Familj? Vänner? Trygghet? Meningsfullhet?

Var vill du bo i framtiden?

- Varför?

Drömplats? Sverige? Utomlands?

Vill du ha egen familj?

- Hur skulle du önska den såg ut?

Finns det något speciellt du vill göra/uppleva i framtiden?